

5989

BIBLIOTECA ...
... MINERVEI ...

5989 IOAN ADAM

Voia Mării

96

...

No. 39
30 BANI

1942

Numere apărute din Biblioteca Minervei

1. M. Sadoveanu. — Duduia Margareta.
2. L. Andreiew. — Guvernatorul.
3. » » Nuvele.
4. Prosper Mérimée. — Carmen.
5. M. Eminescu. — Proza literară.
6. T. Robeanu. — Poezii postume.
7. Alphonse Daudet. — Scrisori din moara mea.
8. Teodor Vârnav. — Istoria vieții mele.
9. Ioan Slavici. — Spiru Călin.
10. I. Rossignon. — În Livadă.
11. I. N. Potapenko. — În slujba adevărată.
12. N. N. Beldiceanu. — Cea dintâi iubire.
13. Karl Emil Franzos. — Vrajitoarea.
14. C. Negruzzi. — Traduceri în proză.
15. 17. N. V. Gogol. — Taras Bulba. Vol. I și II.
16. Al. G. Doinaru. — Călugărul Gherasim.
18. I. Slavici. — Din valurile vieții.
19. Camille Flammarion. — Visuri înstelate.
20. Ivan Turgheniev. — Povestiri vânătoarești.
21. R. Festeticz. — Țărmuri bizare.
22. Grazia Deledda. — Valurile vieții.
23. Mumuleanu, Hrisoverghi, Cucinreanu. — Scrieri alese.

VOEA MAREI

63866
BIBLIOTECA „MINERVEI“

~~Inv. A. 34.704~~

No. 39.

~~Inv. 5989.~~

IOAN ADAM

Voea Mărei

BUCUREȘTI

«MINERVA», Institut de Arte
Grafice și Editură, B-dul Aca-
demiei 3 — Str. Edgar Quinet 4

1909

859-32

1947

1961

CONTROL 195

RC 118/04

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
«MINERVA», B-DUL ACADEMIEI, 3. — EDGAR QUINET, 4

Reproducerea oprită

Biblioteca Centrală Universitară
BUCUREȘTI

Cota

5989

Inventar

9064

B.C.U. Bucuresti

C9064

VOEA MĂREI

Marea se frământă și-și clocotia valurile ca într'un cazan înferbântat.

Tot întinsul apei era numai o brăsdare de coame sborșite, de pe care vântul sufla în aer fășii de spumă, ca de pe grumajii încordați ai unor tauri mânați la plug.

Valurile se îngrămădeau la mal cu grabă, rostogolite de dinapoi de alte valuri și în goana lor clăbucită, săltau și se frângeau, de par'că ar fi vrut să năvăliască pe țărm. Invaziunea aceasta tulburată, se sparge și detună în stâncele de la mal, ca de proptirea unor umeri de giganti, care păzesc pământul de cucerirea și groaza mării răsvrătite.

Vijelia aceea suflă ca din gura iadului de trei zile și trei nopți.

Marea era pustie de corăbii. Prin bătaea vântului și amestecul spumei vânturate în

aer, se vedeau pe lângă țărm, stoluri de pescăruși flămânzi, care pândeau valurile din sbor, ca să le scoată vr'o pradă ametită.

Departe, în fundul orizontului înnegurat, valurile vinete și înspumate, se întindeau cu brațe umede de ceață și s'agățau de nourii grei căzuți, ca de-o pulpană enormă plouată.

În paragina aceasta grozavă, în lungul țărmurilor înghețate și goale, nu se vedea tipenie de om. Jos numai, tocmai unde începe digul portului, se conturează abea ca o umbră, trupul unei femei care privește în zarea mării și așteaptă acolo bătută de vânt și stropită de spulberarea spumei de pe valuri.

Din forfotul acesta asurzător și de mânia vijeliei, nu se auzea decât mugetul înăbușit și sfâșiat al geamandurei, care gemea și se zbătea în pragul portului, ca o mamă înnebunită care-și bocește copii naufragiați

Sanda bătută de vânt și de gânduri grele, privea cu ură la zarea umedă și la valurile mânioase.

În nebunia ei de-o clipă, a înfruntat chiar râsul vântului și-a strigat așa în spre depărtarea goală:

— Măine e Crăciunul Dumitre și te-ășteaptă Bucurel să vii acasă...

Ccpilul și bărbatul, asta-i era toată lumea.

De la Căpitănie i-a spus că vaporul e în împrejurimile Constanței, dar nu se poate apropia din pricina furtunei.

Sanda necăjită și fricoasă, se-ntoarce a casă mai liniștită, urcând drumul în oraș, pe sub podul de fier dela depozitele de mașini.

Când s'a trezit în piața mare, printre atâția boeri grăbiți, împinsă în toate părțile de spaima trăsurilor, s'a recules mult din gândurile ei triste. I-a dat curaj mare și vederea statuei lui Ovidiu, căci știa ea din auzite că, și boerul acela de bronz, ar fi pățit'o rău cu marea, dar că tot a ajuns teafăr la mal.

Sanda a urcat strada gărei, a trecut ca gonită pe lângă palate și-a luat drumul Viilor, unde locuia într'o căsuță de deasupra Rezervarelor. Gândul ei s'a învârtit tot timpul, între copilașul de-acasă și bărbatul care se lupta cu valurile mării.

* * *

Căsuța e mică, de-o singură odaie și înlăuntru călduț, cu aer neprimenit. Nici o mobilă nu-i de prisos.

Un pat în fund, măsuța din dreapta, câteva scaune și soba de tinichea pe care se și gătește.

În toate o curățenie simplă, nedovedită, cu macaturi spălăcite, răsbite din spălat, care acoper ce pot. Gospodărie de oameni săraci, care luptă numai cu munca.

— Mamă, când mi-aduce tata pe moș Crăciun?

— Măine, Bucuria mamei, așteaptă cu minte....

Bucurel e bălan și numai într'o rochiță roșie, stă în fundul patului și învârtește în mâni un păhăruț știrbit de cristal.

La capul patului stă în genunchi un ghem de fată care vede de copil, când lipsește Sanda.

— Și ce-o să mai aducă moș Crăciun?

— Multe de toate.

— Munte?

Și copilul dă din cap c'a înțeles.

Ziua s'a sfârșit cu treburile și grija copilului și noaptea se lăsase acum grea și vijelioasă.

Sanda ascultă din când în când mânia de afară și detunarea valurilor de jos de la mare.

— Și cum e acela, moș crăciun, mamă?

— Un bătrân gârbov, cu barba albă și nins tot de zăpadă.

— Apoi eu, n'am văzut de când sunt pe moș Crăciun...

— Par'că tare de mult ai mai fi tu, puiule!

Mama își dezmerdă dulce copilul, râdea de nebuniile lui și-l legănă ca să-l adoarmă, dar Bucurel nu se lăsă amăgit ci se ridică cu putere de pe brațul pe care vroia să l'adoarmă măsă și s'apucă de descusut vorba:

— Și cum o să-l aducă tata pe moș Crăciun aici?

— Cum ar aduce pe oricine....

— Da moș Crăciun știe că sunt și eu acasă?

— I-o fi spus tată-tu.

— Am să-i *spelii* pe-amândoi, de după ușă...

Și-aci copilul se puse pe-un răs, de i-se umpluse buca de incuiri fragede și de fericire.

Mânia de afară elătina căsuța din temelie, iar detunările de jos de la mare, păreau prăbușături grozave de maluri care se surpă

Geamandura buhăe într'una în noapte, ca un huhurez miraculos din povești, care-și caută cuibarul.

Mama și copilul adorm obosiți.

Intr'un târziu de noapte, Sanda se trezește de pipăitul și ghionturile lui Bucurel.

Copilul treaz ca toți trejii, moșmonea și moșmonea pe măsă ca s'o deștepte.

- Mamă, acuma nu-i mâine?
- Apoi nu-i încă, așteaptă să se facă ziua
- Și de ce nu se face ziua?
- Ca să se mai odihnească oamenii.
- Apoi eu... m'am trezit..

Și câte nevinovății, câtă tăbârceală și rogtogolire, că biata mamă vrând nevrând a trebuit să se scoale.

* * *

În ziua de Crăciun era liniște în cuprins și o împăcare senină. Marea se cumintise și acum stă tolănită între maluri, frântă și moale, ca o femeie rea care a fost bătută.

Cheiul de la debarcader era plin de lume: Neveste desperate de-ale marinarilor, lume curioasă, prieteni de-ai ofițerilor și curtezane măritate care visează voiajuri în Orient cu comandantii. Cu toții nerăbdători, așteptau venirea vaporului întârziat. Sanda cu Bucurel în brațe, îmbrăbodiți și îmbodoliți cu ce-au putut, își făceau loc prin mulțime. O cucoană ațoasă dintr'un grup de curioase, văzând țărâna aceasta cum o șterge cu umărul, se răstește insultător la ea.

- Ce te îndeși ca la pomană?

— Eu nu umblu după pomană, eu mi-as-

tept bărbatul meu cu cununie, madamă, nu pomană....

— Și pe moș Crăciun.

Îngână încruntat Bucurel din brațele mâni-sa.

— Vine tata cu moș Crăciun, ce, nu știi atâta?....

Lumea face haz și drumurile deschise un moment, se umplu cu alți năvălitori.

Soarele strălucea în aerul înghețat, fără să poată desmorți natura din gerul aspru de dimineată.

— Vine... Vine... Vine..

Lumea se-nvăluie și se mișcă. Cu toții se-nalță în degete și privesc în spre capătul digului.

Din fundul orizontului se înalță ca într-o creștere din valuri, un vapor care s'apropia. Mulțimea se-nghesuia și arată zarea cu mânilor, bucurându-se și tresărind .

Acoperămintele vagoanelor, caselor și magaziiilor, sunt negre de oameni cocoțați, care aclamă și bat din pământ.

— Vine... Vine... Vine..

Sanda nu mai poate de bucurie. Copilul sare în brațele mâni-sa și cearcă să-și miște mânilor din strânsura broboadei în care e învelit.

— Vine mamă... Vine moș-Crăciun cu tata... moș-Crăciun, cel tot de zăpadă...

Emoțiunea mișcase lumea. Era adevărat că și groaza prin care trecuse orașul fusese mare. Cu toții credeau bastimentul pierdut și echipagiul înecat. Trei zile întârziase vaporul pe mare, în luptă cu talazurile turbate. S'acum când se zărea că vine, cu toții tresăreau de bucurie.

Apariția vaporului Regele Carol era ferică! Nu se mai cunoștea nimic din podobeale lui, căci totul era un sloi monstruos de ghiată dantelată. Catargele și hornurile sclipiau în soare ca niște turnuri de marmură. Frânghiile curgeau în noduri sleite, ca într'o cataractă uriașă de perle.

Vaporul îngreuiat și miraculos se apropia de cheiu ca un rajah detronat, care-și duce comorile în spate ca să le ascundă.

Oamenii de pe punte sămănau mai mult a stane, care abea să mai mișcau din povara mantalelor îngroșate de ghiată.

Era atâta scânteere și lumină, cu jocuri și tremurări de strălucire, că se încălzise par'că și cuprinsul de apropierea acestei minuni.

Sanda își ridică copilul în sus și suride într'una cu bucurie.

— Tata, Bucurel... vine tata...

Copilul care vede numai namila albă de ghiată, apropiindu-se de țărm, zice cu durere:

— Vine numai moș-Crăciun, mamă, cu

barba de zăpadă și căciula de ghiață, — pe tata nu-l văd!...

— Tata-i sub căciula lui moș-Crăciun.

— Da?

Copilul incue de bucurie și reușind să-și secată o mână din broboadă, o înalță ca pe un steag și o mișcă într'una:

— Vine tata cu moș-Crăciun....

RĂSĂRITUL SOARELUI

Ne hotărâsem să vedem cum răsare soarele din mare.

Noaptea de dinainte am dus'o într'o tresărire și într'o frângere de visuri neterminate. Ne-am sculat de-nfiorarea celei dintâi gene de zină.

Dimineața era liniștită și rece. Am trecut grăbiți prin stradele strâmte și întortochiate ale Constanței și ne-am coborât în port să vedem minunea.

Când ajungem la mare, ochiul strâmtorat un timp în perspectivele strâmbe și îngrămadite ale orașului, își ia zborul improspătat și liber pe zarea nemăsurată a mării.

În revărsarea timpurie și înpăcată, se simte așa ca o primenire continuă, boarea răcorită a apelor imense.

Atmosfera nu se limpezise încă și negurile ușoare pluteau în fășii destrămate, to-

pindu-se treptat în lumina care copleșește coprinsul.

Prietenul cu care venisem, se duce de sco-boară scările de la debarcaderul bărcilor, și trezește pe un turc bătrân, care dormea pe ultima treaptă.

— Hei efendi... scoală că ai mușterii....

Am înțeles gândul tovarășului meu și m'am apropiat și eu de barcă.

El îmi zise râzând:

— Fiindcă ne-am sculat înaintea soarelui, hai să-l întâmpinăm mai la orizont.

Cu cât înaintam cu barca mai în larg, cu atât ne simțiam mai învăluiți de răcoarea umedă a mării. Negurile destrămate se lăsau pleoștite pe fața apei, iar coprinsul limpezit devenia tot mai solemn, în muțenia lui majestoasă.

Barca înainta încet în lopăitul vâslelor.

Marea imensă și calmă, respira dămol și-și undoia valurile ca un sin uriaș clătinat.

Barca noastră se ridica ușoară pe răsufllarea destinsă a câte unui val și se lăsa odată cu coborârea respirărei.

Când ne treziam în câte două valuri involte, cari palpitau în undoeri enorme, a-aveam amăgirea că ne legănăm molatec pe pieptul imens al unei gigante adormite.

Turcul nostru, bătrân și mândru, cu mânicile sumese, se încordă în mânuirea vâslelor, lăsându-se trufaș pe spate.

Coprinsul se limpezise bine. Negurile topite căzuse cu totul pe fața mării, fume-gând numai ici și colea, în câte-un pâlc destrămat.

Turcul lasă lopețile uimit și rămânem cu barca numai în legănarea dămoală a valurilor.

— Acuma vine și soarele...

Pironisem cu toții ochii în spre orizont.

Marea ne săltă în răsufllarea ei gigantică; trecându-ne ușor, când pe un sin de val, când pe un alt sin.

Zarea dinspre răsărit se luminează într'o înfiorare de fericire și la un moment, orbita orizontului se înpurpurează ca de-o geană ridicată pentru rugăciune.

Din explozia de raze resfirate pe boltă, răzbește treptat soarele aprins, ca un cap de făt-frumos, ce s'ar ridica din seninul basmelor trecute. Isvorul de raze împroașcă zarea într'o continuă sbucnire de foc și scânteere, aprinzând orizontul într'o vâlvătae neașteptată.

Soarele scapă pe grindul zărei, rotund și în coronat de raze și privește înbujorat și dar-

nic, la natura care-l înconjoară uimită și supusă. Marea s'arată ca o față de opal, peste care se ridică și-si așterne aprinde-rea soarele falnic. Marea pare încinsă de foc și incendiul se înalță și copleșește tumultos orizontul.

Suspinele înecate ale barcagiului bătrân, ne smulg din admirațiunea noastră. Când ne întoarcem la turc, îl vedem că stă cu bărbia sprijinită în mâna dreaptă și cu cotul răzimat în genunchii apropiați.

Era palid ca un mort și barba lui cărunță se încreția în cârlionți rari și bătuți.

Se vedea plâns și învins de gânduri tănuite.

Ce-o fi trezit în el răsăritul soarelui?

M'am pus bine pe lângă turc pentru ca să-i aflu gândurile.

— Răsare frumos soarele din mare... ce zici efendi?...

— Nici așa frumos, nu-i tare bine... pentru că frumosul moae inima omului...

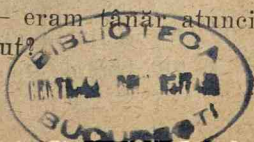
— Cum asta?

— Vedeți... pe mine un răsărit de soare ca acesta, m'a adus tocmă pe locurile de aici...

— De mult?

— Tare de mult!— eram tânăr atunci....

— Și cum s'a făcut?

Turcul ridică din umeri și dă trist din cap, îngânând:

— Trec toate...

Pe noi ne încolțise curiozitatea.

— Hai spune întâmplarea efendi, că-ți ușurezi inima...

Turcul clipește de câteva ori din gene, ca pentru a-și limpezi ochii de lacrimi și începe liniștit:

— Eu din nașterea mea nu sunt turc, sunt creștin...

M'am trezit de mic cu mama la Stambul.

N'am știut nici odată cum am ajuns acolo cu dânsa.

Am înțeles numai atâta, c'am fost luați robi într'o năvală prin Albania. Mama a murit curând și pe mine m'a crescut un barcagiu turc.

A trecut vremea și cu vremea am uitat pe mama și n'am avut nici cum să aflu de neamul meu.

Toată lumea mă ținea de copilul barcagiului și de atunci am rămas turc.

Mă făcusem flăcău voinic și pe tot Bosforul nu era barcagiu mai îndrășnet decât mine.

A murit pe urmă și tatăl meu care mă crescuse și-am rămas singur.

Odată la o întrecere pe Bosfor... m'a văzut un pașă din Stambul și m'a luat barcagiu la el. Am slujit eu așa ca la doi ani.

Primblam numai din când în când pe pașă cu barca și... duceam în largul mării pe condamnați la moarte, de-i aruncam în valuri.

Iovarășul meu de vâslă era un arab spurcat la suflet și urât. El mergea cu vinovații ca la o petrecere și râdea când îi aruncam în mare.

Palatul pașei era chiar pe malul Bosforului.

Intr'o noapte cu furtună și groază, am simțit noi dela coliba noastră, că se întâmplase ceva neobicinuit în palat. Mi se pare că sauziau și țipete, cari se înăbușiau însă repede.

Arabul cel rău la inimă și urât, mi-a zis rânjind: — Avem mușterei noaptea asta...

Da marea urla jos ca o fiară prinsă și întunericul gemea de furtună.

În curând s'auz pași îndesați din spre palat. Ne uităm pe geam și zărim prin noaptea grea pe pașă și mai în urmă pe doi ge-lați, care aduceau ceva greu. Ne-am sculat repede și-am așteptat. Pașa intră la noi în-cruntat și galben la față:

Vorbia răstit și vorbele i se înecau în

gât.—Acum să vă văd, zice el... nu vă uitați la furtună, că nu sunteți femei.... Să-mi duceți pachetul acesta cu carne spurcată cât de departe, ca să nu ne mai vină oaspete la mal... dar departe de tot, să mergeți noaptea aceasta și ziua de mâine toată.... și acolo unde-ți ajunge, să scuipați ca pe un loc blestemat și să aruncați sarcina aceasta...

Am dus cu gealații pachetul acela vârat într'un sac, până la barcă.

Da ce mare înfuriată! Prin întuneric se vedeau valurile cu coama înspumată, cum se încălicau și se prăvăliau ca un înnece.

Cu greu am răzbătut prin primele unde de la mal, care ne țineau piept și ne repeziau înapoi, de par'că ar fi vrut să ne ferească de la o nenorocire.

Largul mării vuia în clocot. Talazuri mari ne ridicau pe spinarea lor sborșită, ca să ne coboare pe urmă în prăpăstii umede și clăbucite.

Răzbiam cu greu prin frământarea aceia. Împingeam în lopeți cu toată încordarea, pe când spuma înproscată de pe coame, ne răcoria fețele și mâinile sumese.

La picioare mă ajungea căldura pachetu-

lui de carne vie și simțiam cum se înfioară acolo două trupuri.

Arabul cel păcătos și slut, se 'nciuda de năcazul acesta dat peste noi în mijlocul nopții și înjurând scârnăv, da cu piciorul în sarcina ceea caldă.

Noaptea aceea am îndurat multe.

Răzbiam prin valuri ca prin muncile iadului.

Când se rupeau câte odată norii și se ivia luna o clipă, se vedea furia sălbatecă a apelor amestecate, cum ne hărțuia barca ca pe o jucărie aruncată.

Impingeam la lopeți ca la o muncă silită și timpul trecea pe nebăgate de samă.

Dinspre ziuă s'a potolit marea și s'au împrăștiat nourii ca la o poruncă.

S'a făcut apoi liniște și s'a împăcat și marea.

Valurile se mai clătinău numai așa ca în căutarea unui loc de odihnă.

Noi eram frânți de oboseală. Arabul mai ales se muiase cu totul. Mișcam lopețile dămol, mai mult pentru îndreptarea bărcii. Lumina dimineții pătrundea coprinsul, ca o dogorire venită de departe.

Barca se mișca tot mai agale.

Când mă întorc la arab, el adormise doborât, cu capul pe pupa bărcii.

Valurile ne săltau ca un leagăn mișcat.
În vremea aceasta corpurile legate în pachet, tresar iarăși ca înmiorate. Caldura lor vie mă înviora de la picioare.

Mă întorc cu ochii la arab și-l văd murdar și urât, cu buza de jos lasată, de parca ranjea cu răulate.

Îmi ridic ochii în zare și văd și marea cum s'aprinde de răsăritul soarelui.

Era un răsărit pe vreme senină ca azi....

Nu știu ce am simțit atunci....

Dar când m'am uitat cum se ridică soarele de bun și dărnice și m'am întors la arabul meu păcătos și pocit, am văzut ca oamenii sunt prea răi, pentru toată înmuseștea și bunătatea cu care ne dăruiește Dumnezeu.

Trupurile calde din fundul bărcii tresăreau întruna în legătura lor.

Furtându-mi ochii împrejur, zăresc sub scaunul arabului un vâlătuc de frânghie încurcată.

M'am întins ca fermecat, am luat frânghia, am desfăcut-o și am legat bine picioarele arabului.

Dintr'o opintire l'am răsturnat după aceea taval în mare.

L'am lăsat în urmă să se frământa cum

o putea cu valurile și eu am făcut vânt bărcii înainte.

La un timp am dat drumul lopetilor și am desfăcut pachetul cel cu corpurile vii încă.

Ce-am văzut, n'am crezut ochilor.

Fata pașei cea mai mică lângă un ghiaur tânăr!

Amândoi erau sleiți de puteri și abia au deschis pleoapele.

Le-am dat tot ajutorul ca să-i învioresc.

Am aflat pe urmă că, pașa i-a prins pe amândouă noaptea, într'un iatac din palat.

Ce era să ne facem?

Am pornit-o așa în lungul malului mării și am trecut cum am putut, până am ajuns aici la Constanța.

Lor le-am dat drumul pe mal și eu am rămas barcagiu...

Turcul surâde apoi cu lumină:

— Și asta pentru că răsare așa de frumos soarele din mare....

Când ne-am trezit din povestea turcului, dimineata era târzie și soarele se ridicase mult pe boltă.

În vremea aceasta, barca noastră se apro-

piase de țărniș, în îndemnul dămoli al vâslelor.

Pe mal ne-am uitat iarăși la soarele înălțat, care așternea pe apă o punte de raze sfărâmate, până la noi.

Marea se întindea imensă și împăcată.

SUB ARȘIȚĂ...

Coasta dealului, așa cât ține bătaia ochiului, e inundată de aurul holdelor revărsate. Lanul curge liniștit în adierea vânticelului de zare, sclipindu-și luminile valurilor în săgetarea razelor aprinse. Spicele se șterg în de ele, fâșie alintător, murmurând o îngânare dulce, adormitoare.

Numai prăpastia din vale se deschide largă și neagră, ca o rană tăiată în coapsa dealului.

E-n miezul zilei; o cădură de nesuferit; locurile de prin prejur se văd numai ca niște amăgiri șterse, ce-noată într'o ceață alburie.

La umbra câtorva snopi puși în picioare, sta copilașul în albiuță. Cu ochii cătă spre un fir de iarbă ce înclina sub greutatea unei gâze...

Tăranca zoria vârtos, boabe mari de sudoare îi ardeau fața. Cum era îndoită de șale, în-

văluindu-se cu seceratul, o treceau nădușile de fierbințeală.

Pământul dudue de odată sub trapul greoi al calului. Nevasta tresare speriată, ducându-și mâna aspră la frunte.

—Vine iar cânele.

Vichilul umblă de mult s'o prostească, de când se prinsese abea în horă, dar dânsa nu s'a dat supusă, că-i era mintea la gospodărie cinstită, nu la răutăți. Dacă ar fi fost ușoară,—cum rămăsese fără de mamă, încă de mică, ajangea rușinea satului, nu mai punea cununia în cap. Dar cu credința ei și cu îndemnul lui tată-su, a ajuns gospodină la casa ei.

Vechilul se oprește rânjind:

— Mh... tot tare?...

Se clătina pe picioare de beat. De două ori cercase de dimineată. Cu vorbe dulci, mai cu făgădueli, vroia s'o încurce; umblă cu nadă, cu momeli, dar nu-i se prindeau uneltirile.

Când s'o apuce de umăr, dânsa-l împinge cu desgust.

— Ci lasă-mă odată, omule.

— Haide fa, că doar' nu's urs.

Rămăsese cu secerea în mână, proastă și sdrobită, scăpându-și privirea pe lunecușul valurilor jucăuse. O împovorau gânduri triste:—Singură, lăsată de isbeliște în bătaia

nevoilor, pe când bărbatul ei chinuia și el în armată... departe...

Să nu fi avut nici pe tată-su, cine știe ce se întâmpla cu zilele ei.

Nevasta cea tânără îl înfruntase bărbătește.

— Ei, te-ai gândit destul...

— Altă vorbă n'ai?

Cela râniește stupid, o strânge tare de mâni și noticlenind, cântă s'o apropie de niept.

— Tu-mi ești dragă, proasto...

Nenorocită și slabă, dânsa se sbate desnădăduită în brațele lui, muncindu-se să scape.

— Ești nebun, măi stricăture?

— Ba's fermecat...

De sus curg raze. Lanul se desvăluie liniștit, ca o apă cuminte, tremurându-și scîlbirile aurii în sărutarea de foc a soarelui aprins.

— Numai zugrumată poți să ai tu parte de mine...

— Oiu vedea eu care din doi.

Frământarea e înversunată.

Zarea alburie se pătează de o umbră ce venea ca o rostogolire de stîncă desrădăcinată, părea întruparea pornită a mâniei.

Umbra se conturează lămurit:

Bătrânul alergă să-și apere cînstea celui din urmă vlăstar. Păru-i cărunț, sbârliț, flu-

tura în vânt ca un caer scuturat. — De la crăsmă i se trimisăse vorbă că, vichilul s'a jurat acolo să îngenunche îndărăpniciea fii-că-săi. Pe mișel l'a apucat groaza când a dat cu ochii de moșneag. Văzându-se la strâmtoare, întinde mâinile înainte ca și cum s'ar adumbri sub o pavază, fără să poată scoate un cuvânt. Bătrânul cade în spre el ca un vultur pe pradă, își vâră degetele lui cârligate în grumazul ticălosului și înlânțuindu-l ca un gânj uscat, se prăvălesc vajnic pe povârnișul prăpăstios, rostogolindu-se amândoi ca un ghem monstruos, în fundul prăpastiei de jos.

Încă de la prima lor încheștare, moșneagul văzuse că-i mai slab și-atunci zisese cu des-nădejde :

— Să murim atunci amândoi, dacă nu te pot gătui numai pe tine....

Tăranca îngrozită, s'apleacă în spre vale, urmărește holbat prăbușirea, pipăind cu mâinile un sprijin în aer.

În adierea ușoară a vântului de zare, lanul își mână murmurător valurile de aur, înfiorându-și luminile sub săgetarea razelor aprinse. — Copilașul de sub umbra snopilor, prinsese găzișoara sub care înclina firul de iarbă s'acum o întorcea neștiutor între degetele crude, zâmbind, fericit de prima lui cucerire...

CUCONUL GRIGORAȘ

(PORTRET ÎN CARBUNE)

*„Ferească D-zeu să pui în spina-
rea omului cât poate duce“.*

(Poporul).

Cuconul Grigoraș era feciorul lui... cuconul Grigore...

De boerul cel bătrân, nu s'a vorbit nimica în viață, pentru că el eră om... ca toți oamenii, — lui cuconul Grigoraș însă, i-a mers repede vestea.

După moartea lui tată-su, s'a întors de la Paris și s'a pus să-și caute singur de moșie.

Căzuse în sat ca un blestem.

Vieața și oamenii din țară îl scoteau din fire. La această nepotrivire de gusturi, se mai adăogă și boalele lui neghicite încă, cari îl făceau și mai îndărătnic. Umbla printre oameni dezgustat și silnic, privind totul cu

dispret, gata par'că să-si strângă nasul, ca să nu-i miroasă înconiurul.

Cuconul Grigoras era om înalt, subtiratic și vesnic bolnav. Fata lui smeadă și uscată, prelungită mult de firile rari din barbă, s'a-prindea ca un cărbune suflat, în licărirea ochilor boldiți și răi.

Pe boerul cel tânăr totul îl supără în cale, și umbla cu vată în urechi și vara, ca să nu răcească. Cu oamenii lui, vorbea ca un apucat. Toată ziua trăznea și căută pricină. Nimic nu mai plăcea stăpânului celui nou. Tărani erau prosti, neîndemânatici și hoți, iar obiceiurile barbare.

Slugile cele vechi, au apucat care încotro, iar lucrurile bătrânești au fost aruncate în podul casei.

— Par'că ei stiau să trăiască?

Cuconul Grigoras își adusese bucătăreasă din Franța.

— Oamenii de aici mănâncă ca niște...

Uitasem să spun că, eroul nostru se întorsese în țară cu stomacul stricat. Nu-i mai pria acum nici o mâncare și bea numai ape străine.

— Apa din țară e o otravă...

La masa lui tot tabeturi noi și forme felurite, că nu le mai da slugile de capăt.

Când venea vremea mâncării, era o groază.

- Astea-s furculițe spălate?
- Șervetul acesta a mai fost odată la masă.
- Hooo... netoato că mă pici...
- Aveți să mă omorâți păcătoșilor...

Numai Tereza, bucătăreasa, scăpa neocă-râtă. Pentru franțuzoaică, stăpânul avea o luare aminte deosebită, căci îi evoca zilele trăite în străinătate. S'apoi ea venea d'acolo, din țara luminii și a libertății, unde slugile sunt respectate. Tereza nu era... barbară, ca nespălatele dela noi. Când nu-i plăcea mâncarea, cuconul Grigoraș se descărcă tot pe slujnica din casă :

- N'ai văzut că ouăle's răscoapte ?
- Apoi... jupâneasa știe...
- Ce jupâneasă? — tu să dăschizi ochii, toanto, ptiu, na...

Ouăle se spărgeau în capul fetei nevinovate, iar boerul îngâna ușurat:

- Sălbatici domnule, nu alta...

Trebue să amintesc că cuconul Grigoraș ținea un regim foarte sever la masă. El nu mânca orice, era om alegător și cu gusturi curioase. Din bucatele noastre, îi pregătea numai ouă ferte și lapte dulce, în colo tot bunătați străine, pe cari i le gătea bucătăreasa lui.

- Terezo... oamenii de aici, ți-am mai spus-o eu, mănâncă ca niște, — știi tu... Numai

noi ne hrănim, — ceilalți se'ndoapă... Franțu-
zoaica se roșea și lăsa ochii în jos stinghe-
rită, îngânând împăciuator:

— Când e omul sănătos, mănâncă ce găse-
ște și ce poate...

Tereza a rămas în toată cinstea la curte,
până la o întâmplare urâtă, care a coborât-o
mult în ochii stăpânului neînduplicat:

La un sfânt Nicolai, satul~~serbă~~ hramul
bisericii. După sfânta slujbă, se întindea de
obicei un praznic mare afară. Franțuzaica
boerului, eșind din biserică, vede mesele
încărcate și se înfige și ea lângă o gospodină
cunoscută. Tereza de altfel era fată bună și
prietenoasă, cu apucături naturale și apro-
piată de toată lumea. Când a dat ea de niște
sărmăluțe de celea învelite în foaie de varză
acrită, cu măcăliguță rece, s'a pus pe mân-
care ca o moașă de sat, de a speriat și pe ță-
rance cu pofta ei.

Roșie la față și c'o lăcomie nevinovată, își
sugea gura voioasă, făcând către neveste:

— Asta bon... tare bon...

Tocmai atunci se întâmplă să treacă și bo-
erul printre mesele oamenilor, venit anume
ca să-și firitisească satul la o zi ca aceea.

Se strecura însă printre bucate scârbit și
cu batista dusă pe furiș la nas. Când dă cu o-
chii de bucătăreasă, se crucește. Un țaran

mai îndrăzneț, sare cu vorba să împace lucrurile.

— Apoi... asta-i de-a noastre, — se dă la mămăliguță ca pruncul la sân...

Boerul încruntat a trântit cu ciudă o vorbă franțuzească și a plecat amenințând din cap.

Acasă războiul era deschis:

— Mă miram eu de ce nu mai mănânc cum se cade... Mai lipsea acum în urmă să mă hrănești cu varză, că'n colo destulă neglijență...

Cuconu Grigoraș era amarnic de cârcotaș, te urmărea cu vorba și cu ponosul până la desperare. Il mai ținea ș'o tuse în piept, care împreună cu durerea lui veche de stomac, îl adusesese într'o enervare și asprime, de nu-i mai sta nimeni înaintea.

Trecea printre harghiți și muncitori, ca o arătare de spaimă, așa înalt, subțiratec, cu barba lui rară și neagră, adus puțin de spate.

Când se ducea câte odată la oraș, — un orașel sărac de provincie din nordul Moldovei — vâra groaza în tot otelul.

Antreprenorul, un evreu bicisnic, se închidea în casa lui și lăsa toată treaba pe seama balabustei.

— Mi-i frică să-l văd... ci om rău...

Chelnerii tremurau și ei, dar se și bucurau, căci cuconul Grigoraș dădea bacșiș boeresc.

— Las' să ne și bată, numai să iasa pataca. Drumul până la oraș era o sfadă. Vai de vizitiu și de bieții cai.

— Nu vezi că mă răstorni, boule?

Trăsura lui era cu două rânduri de arcuri. În fund pe jeț, mai puneă și un maldăr de perne, ca să fie mai moale, iar deasupra sta cocoțat cuconul Grigoraș, îmbrăcat în șube, cu vată în urechi, cu căciulă și învălit cu blăni de urs.

— Mă hurduci, măgarule...

— Nu m'ai învălit bine la picioare...

Și după ce se văită prelung, strigă amărât:

— Stai, ticălosule...

Ce să mai zicem de ceilalți drumeți. Il înconjura lumea ca pe o altă arătare. Trecătorii îl cunoșteau acum de departe. Rar să fi scăpat cărauș neînjurat de cuconu Grigoraș. Se legă de unii așa ca din senin:

— Și tu ce-ți sgâești ochii la mine, măi nă-tărăule?

În mersul leneș al trăsurei, o ținea tot drumul: valeu și valeu...

Gemea de toată mișcarea și se văită ca pe un pat de spital.

Dacă se întâlnea cu vr'un boer cunoscut, începea vorba, cu jălanie:

— Sunt pierdut cucoane, m'am dus de-a-cum... mor... uite în ce hal am ajuns...

— O mai fi și părere, cucoane Grigoraș, nu te mai uita și d-ta la toate... Uite la mine, mă-nânc ce gălesc, beau apă de la țiș și dorm ca un... gardist de noapte...

Cuconul Grigoraș abătut, tăia vorba cu durere.

— Altă ceva, când e omul sănătos...

Vocea însă, i se îneca în 'o tuse sfâșiată și despărțirea se făcea numai prin semne din mână și mișcări triste din cap.

Trăsura pornia greoaie și clătinată, ca un șlep nepotrivit de încărcat.

— Ține tot mijlocul drumului, măi oropsitule și lasă să mai înconjure și dobitocii ceilalți...

Vorbiă cu atâta ură și convingere, ca și când trăsura lui ar fi înconjurat vre-o dată pe cine-va în cale.

Când ajungea la otel, descărcarea lui era o adevărată debarcare. Mai întâi până îl des-făceau din blăni, din pături, din lezături și-l ridicau din cuibarul pernelor, cei dinprejur trebuiau să aibă ghibăcia unor exploratori încercați.

— Nu mă trage de mână...

— Ho, chiorule, că mă calci pe bățat iră...

— Fugi târtane, că puți a usturoi...

Sudălmii, palme, scuiături, — până îl apuca pe boer tusa și-atunci cuconul Grigoraș devenia trist și conducea debarcarea numai prin semne și mișcări obosite.

— Toți sunteți proști!

Soptea el printre buze și făcea din cap cu convingere.

Atențiunea tuturor era mai ales la bufetul boerului. Bufetul era un fel de dulap complicat, unde cuconu Grigoraș își purta bucătăria lui. Acolo mai avea și un aparat de încălzit și sticle cu ape minerale aduse direct dela surse, nu... prefăcătorii ce se vând în țară. Ori de câte ori trebuia să facă vreun drum, vestea pe Tereza din ajun și franțuzoaica în pregătia o bucătărie anumită, cu care umplea bufetul.

— Altfel, m'ar întocșică birtașii din târg cu sosurile lor gretoase.—Niste sălbatici dom'ie..

Cuconu Grigoras venia cu săpunul lui, cu vasele lui de spălat, cu schimburi de pat, cu prosoape, papuci, tualetă și cu ce nu ți-ar trece prin cap.

— Ce? — cu trențile voastre, — n'ași pune la mine să spele nici pe jos... Sunteți niste murdari..

S'ar fi părut că cuconul Grigoras, era pus anume, ca să vrășmășească lumea. El era rău de plată, fără să se fi gândit vr'odată, să se folosească de banii cuiva și avea un talent satanic de-a amâna și chinui, de-a purta oamenii pe drumuri și-a disperă pe creditorii. Pentru el era o bucurie neînțeleasă de-a tră-

gână plata. Se întâmplă de multe ori să aibă bani din prisos și cu toate că vedea pe om la nevoie, se îndărătnicea în plăcerea lui de-a tortură și a lungi lucrurile.

Toți cei cari aveau de luat bani dela el, îi erau dușmani:

— Hoților... sălbaticilor... aveți să-mi prăpăditi averea...

Vai însă de acei cari aveau de dat! Lui îi se părea că toată lumea i-i datoare.

Pentru cuconul Grigoraș numai Tereza era bună și nobilă, pentru că ea, mai întâi venia din țara cu lumină și... bucate fără sos și apoi, nici nu-și cerea... simbria.

— Eu îmi las averea să crească în lada boerului...

Vorbele acestea le zicea frantuzoaica cu aceea încredere și sfântă naivitate, cari sunt aproape străine moravurilor și oamenilor dela noi.

De altfel, nici cuconul Grigoraș, nu s'a gândit vr'o dată să nu plătească munca unei fete atât de vrednice. Ceea ce-l emoționa și-l entuziasma, însă, era faptul că Tereza nu-l... supără nici odată cu leafa.

Coconul Grigoraș, om ursuz și bolnav, desgustat de țară și de oameni, nu pomenia deloc de tată-su, nici de bine, nici de rău. Toată considerațiunea lui pentru răposat se mărgini la această tăcere și uitare, din care n'a

ieșit niciodată. S'ar fi părut că se ferește de această amintire dojenitoare, cum se feresc fricoșii de a vorbi seara de stafii.

O singură dată, într'un grup de proprietari vecini, a scăpat o vorbă de cârtire și de părere de rău, cu prilejul unor evocări a trecutului:

— Ehei, pe atunci!... o moșie se lua pe nimic.... Dacă ar fi avut minte tata, azi aș fi fost bogat de tot...

Mâncat de răutate și încumetare, cuconul Grigoraș îmbătrânea și se stingea de pe picicare.

Nu s'a însurat pentru că se credea bolnav și din bucuria averii lui, nu putea să se înfrupte nimeni. De rude nici nu vroia s'audă, căci erau de jos și sărace și vorbeau cu evlavie de boerul cel bătrân, răposatul.

Părăsit și izolat, cuconul Grigoraș s'afunda tot mai mult în amărăciune și ură. Tușiă singur prin odăi și se văita de stomac și piept, în pustiul curților bătrânești, fără nici o tovarășie care să-l mângâe, fără să mai aibă ce aștepta în viitor....

O fi trecut el așa, multă vreme la mijloc, în care cuconul Grigoraș a îngrozit pe cei dinprejur și s'a văitat de boalele sale. Treburile au lăncezit la început, căci după anii buni, cu belșug și bucurie, cari ar fi putut

sălta pe un om, veniau anii de secetă și pagubă, cari dădeau totul înapoi.

Mai ales pentru cuconul Grigoraș, cu firea lui și fără slugile de credință apucate de la bătrân,—anii din urmă au fost numai un jaf și-un pârjol:

— Au să mă lase sărac, tâlharii aceștia...

La dânsul, toată vina ruinei care-l amenința, erau numai țăranii. De Dumnezeu și soartă nu mai ținea socoteală, căci nu recunoștea altă putere pe lângă stăpânirea lui.

Cu anii cei răi, s'ar fi luptat el, cum ar fi putut și ar fi târât-o așa până la sfârșit, dar unde mai pui că se amestecă în viață și judecăți, cu ridicare de moștenitori cari întorc unele cumpărături bănuelnice. Vin pe urmă păcate neașteptate, câte c'o năpaste care te duce până la poarta închisorii....

— Uite... bunăoară, o palmă dată mai cu mânie și... *nespălatul* cade grămadă năucit... Câtă dandana pe urmă!.. Cel lovit se 'nbolnăvește mai întâi și apoi pe urmă se 'ntâmplă să moară... Doctorii fac cercetări și dau certificate c'o ușurință care poate perde pe un om chiar de condiția cea mai ocrotită.— Ce s' mai zic și de justiția asta care nu se mai uită și la om, ci se zăgăzuește numai în legi și articole. Și doar reclamantul meu, tatăl mortului, era un ... pârlit de țăran, pe care

să-l cumperi cu o litră de rachiu. N'am vrut însă să mă plec....

De aici s'a pornit căderea lui cuconu Grigoraș

A început-o cu avocații, cu drumurile prin țară, cu intervențiunile pe la politicianii influenți și pe oriunde a străbătut, gonit și înfricoșat de dinapoi, de teama unei condamnări rușinoase.

Toate aceste sdruncinări țin parale însă, iar moșia părăsită și îndatorată, ajunsese mai mult o povară, decât o bogăție.

Ipotecile strâng averea ca niște ghiare de pasăre răpitoare, cari cearcă să ridice prada.

Căderea, se zice că nu prea țin socoteală de numărul treptelor. Când ai scăpat din vârful scării, apoi te tot rostogolești și cu cât cel căzut e mai dârz, cu atât n'are de ce se apucă în prăvălirea lui. Numai jos de tot, pe pământ, în țărâna în care a ienit, numai acolo mai are timp să gândească și să filozofeze asupra nestatorniciei din lume.

Cum rămâne însă acum cuconu Grigoraș cu tabeturile și vrăjmășia lui? Lumea și cunoscuții se uitau la singuraticul boer ca la un liliac cu aripele legate:

— Până aici i-a fost....

— De acum moare boerul de bună samă...

Cuconul Grigoraș a trecut prin multe nevoi și după ce-a pierdut tot ce a avut de preț, a ajuns de i-a bătut la darabană și cenușa din vatră.

Totuși însă boerul nostru nu s'a prăpădit, că n'a murit încă nimeni de sărăcie. Omul e ca și iarba cea rea, cu cât o tai, cu atât se indesește. Când crezi că ai stârpit pirul, nici nu te gândești de unde răsare iară, făcându-și loc pe sub pământ în noduri chinuite.

Tot așa îndărătnicesc și necazurile pe om.

În vremea grozavelor sdruncinări, prin care trecea averea și cinstea lui cuconul Grigoraș, nu mai era timp și nici putere de ta-beturi și fleacuri franțuzești. Boerul era veșnic pe drumuri, mîncă pe ce puneă mîna și adormea oriunde răzimă capul. De multe ori nu putea să doarmă și nici să mănânce, cât ar fi vrut. Procesele mai ales și alergăturile l'au desghețat la drum și l'au trezit la viață.

După ce n'a mai avut blăni și perne de pri-sos, s'a lăsat numai pe fundul trăsorii, când i-au luat și trăsura, s'a aruncat în căruța celui dintâi trecător. Cu graba și necazurile de atunci, n'a mai băgat de seamă la început, iar mai târziu s'a trezit deprins și învățat cu nevoile.

Când s'a văzut scos de pe moșie și din curțile bătrânești, a dat tot mai îndărăt cu

sufletul, ca dinaintea unei surpături, care amenință, trezindu-se singur și părăsit. Numai Tereza se ținea de dânsul ca o umbră. Ea-i împachetă rămășițele lucrurilor nevândute și coborâ aceleași scări de cădere ca și stăpânul. Din curțile cele mari s'au mutat în casele vătavilor, ca pe urmă să se trezească în bujdeauca paznicului, dela vie. — Tereza venia în urma căruții cu boclucuri, ca un câne credincios, care se ține de stăpânii necăjiți, la toate mutaturile.

Fatalitatea îi gonea pe amândoi și-i silia să se apropie, de par'că i-ar fi mânat în spre o cursă, în care să-i prindă. Numai când s'au pomenit singuri, într'o căsuță de o odaie c'un pat, amenințați de-o vreme urâtă de toamnă, au tresărit surprinși unul în fața altuia, ca la descoperirea unui complot nebănuit și îmbrățișându-se împăcați, au plâns amar ca doi prieteni cari se regăsesc.

Cuconul Grigoraș mișcat de tăria franțuzaicei, a luat-o de nevastă, — mai ales că eră singura creditoare, pe care nu mai avea cu ce o plăti.

Ei rămăsese tot în sat, într'o căsuță țărănească, cumpărată cu micile sfărămături, scăpate din prăbușirea cea mare.

În prima zi de gospodărie comună, Tereza ca să mai învioreze casa și să râdă și de-o veche insultă adusă de boer, a făcut o glumă

nevinovată: Pentru masa lor de nuntă a gătit sarmăluțe cu foi de varză murată:

— Na bărbate... Să mâncăm, ce-au mâncat și bătrânii, că ei știau ce-i bun...

Și zilele au trecut, omul s'a dat după nevoi, s'a supus împrejurărilor și atunci viața largă și viguroasă, în schimbul averii, a dat lui cuconul Grigoraș sănătatea cea scumpă și puterea de a spera...

Boerul scăpătat s'a pus pe gospodărie cu Tereza și le mergea bine. Franțuzoaica curagioasă și neobosită, creștea pasări și lucra cu vecinii, pe-ajutate, câteva fălci de pământ, pe când... bărbatul, cără lemne la târg cu căruța și vindea oule și puii nevستی-si.

Cum mai schimbă și nevoile pe om!

N'ai mai fi cunoscut pe cuconul Grigoras. Se vindecase de piept și nu mai tușea. Era dres la față, ochii i se înblânzise și-și scoșese vata din urechi. Stomacul îi măcina acum și... mămăligă, nu mai era nervos și vorbea ca.. oamenii.

Dacă te nemereai, așa pe înserate, pe drumul satului lui, auziai venind o căruță sgomotoasă, care-și bătea scândurile în mers și umplea liniștea văii cu trăncănitul ei destinat. Ș'asa puteai să 'ntâlnești zilnic aproape pe cuconul Grigoraș, care se întorcea dela târg.

Acum nu mai înjură trecătorii și poposea

câte odată chiar la rateşul din drum. Eră vioi în mişcări şi se da uşor la glume.

— Ce mai *ciorovăesc* cărăuşii?

— De-ale noastre, *cūcoane* Grigoraş...

— Da, da, de-ale noastre, c'ăşa se sfătuesc drumeţii... Eheii, ce bun e sfatul şi ajutorul!..

— Te scapă de toate nevoile.

— Şi nici *nevoia* nu e rea, eheii ce bună e şi *nevoia*, pentru omul care se prea încrede... Uite, eu mă simt mai bine acum în sărăcie, m'am îndreptat de boale şi mi-am venit în minţi.. Eu dacă nu sărăceam, aş fi murit ca un netrebnic până acum...

Şi cuconul Grigoraş împăcat şi sprinten, sărea iarăşi în căruţa lui destinată şi luându-şi rămas bun de la oameni, învârtea biciul deasupra murgei şi se perdea pe drumul din ascunsul văiei.

Trecătorii îl perdeau aşa din ochi, gonit par'că de trăncănitul căruţii lui, până nu se mai vedea din colbul ridicat în urmă.

Cei cari l'au cunoscut cum eră odată, rămăneau prostiţi în urmă şi-işi făceau cruce murmurând:

— Mare ţi-i puterea ta Doamne!...

Lumea îi zicea tot *cucoane* şi îmblânzită de nenorocirea lui, ertase şi uitase toate şi acum îl respectau chiar din suflet, căci la dânsul găsea totdeauna un sfat bun şi-un îndemn la treabă.

Din cunoscuții lui mai mucaliți, cercau să-l supere și să-l atingă cu vorba:

— Da ce s'a făcut cu nervii și cu boala d-tale cucoane Grigoraș?...

— Nu râdeți măi băeți, că sărăcia e leac bun și poate s'aveți nevoie vr'odată...

Glumele nu-l supărau, ci par'că le aștepta ca un canon meritat, pe care trebuie să-l ispășească.

Seara, târziu de tot, după ce se liniștea satul, vedeai pe cuconul Grigoraș, cum ieșea cu Tereza prin bătaia lunei și scăldați în raze, treceau pe sub porțița dată în lături și urcau alături drumul. La răspântie se opreau amândoi mișcați și strângându-se de braț, priveau curțile bătrânești de pe deal, cu stăpâni streini. Luminile stinse dela ferrești și muțenia dinprejur, dădeau curților o înfățișare de odihnă și împăcare.

Stăteau duși, până s'ascundea luna.

Cuconul Grigoraș se 'ntorcea după un timp către Tereza și ridicând din umeri, zice cârtitor:

— Lasă-i încolo, că și *aceștia* sunt prea sgârșiți... Nu aprind ei măcar un felinar la poartă, pentru un drumeț rătăcit...

S O D O M A

Lumina se îngâna cu întunericul, — prindea a se zori de ziuă. Bruma căzuse groasă: și se lăsase o răceală, de te pătrundea la os. Era o toamnă târzie, de cele care nu mai au de gând să se sfârșească.

Dascălul cutreerese toate mahalalele, întrebase pe la toate crâșmele și de toți răspântiașii, de urma mamei preotului și cu mare ce o găsisese acu în revărsat. Ea dormise sub un gard, care închidea un loc viran.

Cela umblă s'o înduplice cu binele :

— Uită tot necazul și nu-l lăsă la greu pe săracul preot. Uite, nora ți-i în gura morței și părintele are nevoie de-o vorbă bună, de un sprijin. Biata preoteasă zice că nu poate închide ochii, până când nu-i veni să-ți sărute mâna și să-ți ceară s'o ierți, că dă, ai fost mama bărbatului ei și la căpătâiul morței, se împacă și dușmanii....

Dânsa însă, nu se da împlânzită, ci o ținea cu îndărătnicie :

— Dacă mi-ar fi în putere, eu i-ași da brânci spre pierzare, cum mi-a dat dânsa brânci din casa lui fecioru-mio.

— Nu mai spune, te-aude cel de sus, — păcătuești.

— Nu-i păcat să calci păianjenul în picioare. Ea m'a nenorocit, din cauza ei am ajuns în halul acesta.....

Cu greu a convins-o dascălul, ca să meargă cu dânsul. Ea mormăia cuvinte urâte și blestemă foc cu gura. Deși eră după somn, dânsa tot șovăia în mers, sughițând și împrăștiind duhoarea aceea de beție, care-i înăcrise sufletul cu totul. Așa cum eră ea îmbo-dolită în zdrențe, buhavă la față, cu boccea-na de boarfe și resturi de mâncare la subsi-oară, îți făcea silă și scârbă, gândindu-te ce poate deveni un om, când patimile pun stă-pânire pe dânsul.

Preotul, feciorul beției, cu toată ticăloșia mâni-sa, a mai prins la inimă în dimineata aceea, când a văzut-o intrând în casă.

— Așa mamă, vino, să moară cel puțin cu sufletul împăcat... că ea sărmana n'a avut inimă rea, dar vezi, păcatul dumitale... Sezi mamă, sezi colea lângă foc, că ți-o fi rece....

Femeea cea perdută, se mișca cu neînde-

mânare, fără să scoată o vorbă. Numai ienea cu dușmănie și căută urât înlături.

Fecioru-său nu știă cu ce vorbe s'o îmbune:

— Acum în ziuă a adormit mai liniștită, par'că ar fi simțit pesemne că vii s'o ierți....

Aici mama în loc de o vorbă, a tușit în sec cu răutate.

Preotul nu mai știă cum să-și îndulcească glasul, ca să-și îmbuneze pe mă-sa și atunci îi face planul unei îndreptări de lucruri, îmbărbătând-o la treabă:

— Ajută-mă măcar d-ta mamă: sunt singur și nu mai dau de capătul nevoilor, nu știu încotro să mă mai împărțesc. Mi se irosesc toate celea, că n'am pe nimenea mai de-a-proape. Strânge-te odată de pe drumuri, lasă băutul la pustia, m'ai batjocorit de mi-i rușine să mai ies în lume, — cruță-mă cel puțin la o vreme ca asta.

Năduful da să-l înădușe; lăcrămând, ofta și se sbătea, ca omul la strâmtoare.

— Sezi aici, cumintește-te, întinde-mi o mână la aman.

Bătrâna șoptește mai mult:

— Am să te-ascult.

Dar ochii nu-i ridica din pământ; abia putea să se ție pe picioare. După ce a trecut fecioru-so dincolo, la bolnavă, se lăsă pe un

scăunel de lângă vatră, bolborosind încet și cu răutate:

— A ajuns-o blestemele mele, are s'o ia coronatul! Să știe că-s aici, ar uita de moarte și-ar veni să-mi arăte ușa. Noră mi-a fost ea, ori dușman?

În vatră para se bătea cu stinsul, când de când să'nchidă ochii. Oalele făceau zăgaz în jurul mormanului de cărbuni.

Cum se mai strică și omul!....

Cine s'ar fi dus cu gândul că Manda, gospodina harnică și așezată, podoaba negustorițelor din târg, are să mai ajungă în așa hal?

Ehei, să se fi sculat din mormânt jupân Mârza blănarul și să fi văzut pe Manda lui de pe urmă, ar fi murit din picioare de a doua oară.

Ce femei frumoasă și curată era Manda, când eră gospodină la casa ei și ce bine trăia cu bărbatul!

Pe singurul lor fecior, îl făcuse preot acolo în târg și eră respectat și ascultat, de să nu mai crezi azi, că a fost născut dintr'o așa mamă.

După ce a rămas Manda văduvă, s'a tras dela început pe lângă fecior, ca să-și netreacă bătrânețele și să-i fie de ajutor la creșterea

copiilor. Dar pesemne că era blestem ca, soacra să nu se îngăduie cu nora, căci s'a pornit între mamă și preoteasă, o vrajbă de celea, care nu se mai poate împăca decât prin moarte.

Plecând din casa lui fecioru-su, umblă toată ziua numai drumurile, și cum se întâlnea cu cineva, începea clevetirea, înegrind pe noră-sa că e așa și pe dincolo. Plângea cum începea vorba și la urmă, după ce termina cu depănatul minciunilor, intra în vr'o crâsmă, ca să-și potolească aleanul,—cum zicea ea.

Se ticăloșise cu totul, după ce i-a murit bărbatul: a trecut prin bănet și prin acareturi, de par'că nu le-ar fi avut de când lumea. Vorba ceea: Să fie grămada cât vârful Ceahlăului, când o ajunge să se sue găina în vârf, o împrăstie toată. Se alesese cu darul beției: îmbogătise crâsmarii cu munca lui bărbatu-su. Pona, dac'a văzut-o aiunsă pe drumuri, a luat-o din nou pe lângă el, că-l durea inima, credea și el să facă bine. Iși adusese însă blestem capului: cără tot din casă și da pe rachiu. Nora n'a suferit mult asta, și într'o zi o dete afară. „Că dacă vrei să trăiesc cu tine! — a zis ea bărbatului. Eu nu m'oi ofiți aici c'o stricăță. Nu vezi că te face de râsul lumii?....“

Popa a ridicat din umere și-a tăcut, mul-

țumindu-se s'o ajute pe măsă, așa pe submână.

Focul căpătase putere: tremura într'o flăcără albăstrie, jucând printre oale.

Manda sta grămădită în vatră, jărând jăratecul. Carnea bugedă a obrazului se suflecă într'o vârcă groasă peste ochi, de mai să-i acopere vederea. Tăeturi hidoase, zbârcituri urâte de bețivă decăzută, îi cresta lungul feței: chip respingător, mai mult un bot de carne mototolit și murdar. Ochii îi erau stinși, sterși, iar căutătura rătăcită ca de pe ceea lume.

Câte odată luneca capul sub horn și pufăia în spre pălălaea înălțată, de-o făceă să scape pe gura cuptorului.

Ingrijitoarele umblau în vârful degetelor, vorbeau numai în șoapte. Manda nu lua nimic în seamă, mocnea pe scaun, bătând cărbunii cu cleștele.

— De ce nu te duci s'o vezi, că s'a sculat acum și tare i-i rău, sărmănica, — zic femeile.

— Haa?...

Sgâind ochii tare, încrețiturile ce-i acopereau aproape vederea se desfac, desvelindu-i căutătura speriată. Ochii ceia spălciți, încălziți o clipă de ură, reînvie și ea mârâe atunci cu răutate:

— Ți-ai găsit, nu moare păcatu...

Celea se băteau cu palma peste gură, încrucindu-se de-așa vorbe.

— Las', m'oi duce eu la urmă, când a fi să-i pun lumânarea în mână...

Revărsatul se arată tot mai măret. Pe după deal, — tocmai hăt de departe, — scăpătau razele, improșcând cu lumină întreg cuprinsul.

Pe uliți începuse a hurui căruțele. Lumea prinsese a mișuna. Cătușele amortite ale somnului se desfăcuse și viața pornise la drum, se desfășura coplesitoare, zgomotos, hrănită de căldura soarelui preamărit.

Umblând prin bucătărie, Manda găsește pe prichiciul ferestrei o sticlă cu spirt și o golește cât ai gândi.

Dincolo, gemetele nu se curman, bolnava se văita tot mai cu durere.

Când vine popa după un răstimp în bucătărie, simte că nu-i miroase a bine:

— Pfiuuu!... da cîne-a băut rachiu?

I-a venit îndată în minte sticla și se repede la fereastră.

— Da de ce te-ai apucat, mamă?

— Da un se pomeneste, ai crede?

Și dând să-și facă cruce, lunecă alătura cu scaunul.

Afară, vălmășagul creștea: nepăsarea se încrucișa cu grija, plânsul cu râsul și ames-

tecul acesta domnea în dimineata aceea frumoasă.

Sprinten, zâmbitor, intră și doctorul. Cercetează bolnava, spune glume, silindu-se să pară vesel.

— N'a mâncat încă azi?

— Nu.

— Să i se aducă masa.

O femeie vine c'un castron de supă. Doctorul dă să vadă mâncarea: zeama bătea în albastru.

Miroase, se uită, ia o lecuță pe vârful limbei și nu-i vine la socoteală. La urmă trage pe popă mai la o parte și-i zice cu asprime:

— Cine a gătit bucatele?

— Da ce-i? — întrebă el speriat.

— Sunt otrăvite cu piatră vânătă.

Preotul rămâne de-o-camdată năuc.

De'ndată îl tae însă prin cap, cum s'a întâmplat lucrul: Pe horn, în bucătărie, erau niște bulgărași de piatră vânătă: spăla rănila la vite când se prilejiau. S'atunci a înțeles că mă-sa a pus otravă în bucate....

Intărâtat, ca ieșit din minți, se repede în bucătărie:

— Te ții numai de făcut rău, mamă.

Doctorul striga indignat s'o aresteze, neștiind bine de cine e vorba.

În zăpăceala aceasta, s'aude de odată un strigăt ca din mormânt :

— „Aafară, afară...”

Era vocea stinsă și obosită a bolnavei, care înțelesese totul. Se întore cu toții înmărmuriți. Sprijinită de ușorii ușei, abia se putea ține pe picioare. Numai ochii mai trăiau în ruina trupului ei, ochii aprinși de ură, Chipul ei galben părea făcut în ceară.

Manda o fulgeră cu venin și îngână murdar:

— Scorpia!... are zile câte buruene.

Și trântind ușa pe urma ei, plecă blestemând.

*

În crăsmă o căldură înădușitoare. Duhoarea de vin te înecă.

— Iaca de aici a supt popa vostru, măi...

Manda bețiva își dezvelea sânul uscat și-l arătă cu nerușinare lumii. Plesnind din degete, țupăea într'una împedicându-se în fustă.

Pe scaunele murdare, în lungul meselor ude de băutură, stăteau îngrămădiți muncitorii din mahalaua aceea. Crășmarul, un jidan pânticos, stătea în prag, gâfâind ca un foiu. Râdea răutăcios, scărpinându-se c'un deget în barbă.

Muerea juca într'una cântând:

Hei săracu omul meu.

El a strâns și eu îl beu....

Norodu face haz, chiue și bate 'n mese
Manda întoarce capul în toate părțile și la
urmă, ca o înfruntare a celor ce râd, face
vânt fustei și se dezgolește, strâmbându-se
c'o îndărătnicie de femei beată.

— Nu mi-i rușine măi, că eu v'am făcut pe
popa vostru.

Unul din mulțime zice în batjocură:

— Bravo, mai ridică odată că-ți șade bine.

Mulțimea sbucenește clocotitor; unii își fac
cruce. Ea rămâne abătută în mijlocul crâș-
mei, clătinându-se pe picioare. Ochii păinji-
niți, afumați de spirt, fumegau în fața ei bu-
getă, boțită:

— Și ce râdeți? ai?... mh!... ce-ați văzut?

Apoi, judecându-se singură:

— Tot eu cea rea, nimenea nu-mi dă drep-
tate.

Și Manda prinde a plânge așa pe neaștep-
tate.

Jidanul din prag își dă iarmucul mai pe
ceafă, strânge șiret dintr'un ochiu și se scar-
pină într'una în barbă, hlizind batjocoritor.

Bețiva tresare:

— Inc'o ceașcă.

— Parale înainte.

— Parale? — aici îi mai greu;

Ii cade capul în piept și rămâne așa de mai s'adoarmă în picioare. Apoi se trezește speriată, vără mâna în sân, scoate o basma roșie și-o trânteste de masă să vadă de sună:

— N'am parale.

— Am mântuit și eu rachiul.

Apoi de aicea vuet:

— Nu ți-ai cumpărat tu casă din banii mei?

— Ba am cumpărat rachiul pentru tine.

— Otravă.

— De ce-ai fost proastă și ai băut?

Din oras s'aude șueratul prelung ș'ascuțit al unui țicnal.

— Duceți-vă, că închid de-acum.

Crâșma se golește cu încetul.

Manda adormise pe un scaun. O scâltâe crâșmarul de-o face să se trezească. Unu-i trage scaunul de sub dânsa ș'o lasă leoap jos; ea sforăe într'una, continuându-și somnul.

Vârlan-chiorul, — adică chior era ziua, cât umblă cu calicitul, căci noaptea vedea tare bine, — o ia de subsiori și-o scoate afară.

Ușa de la crâșmă se'ncehide pe urma lor.

Intuneric ca'n iad. Pe ulița strâmtă, dosnică, se'nbulzea îndârjitul vânt al toamnei. Prin văzduh treceau fiorii iernii.

Rămăsese înfiptă în mijlocul drumului, elătindu-se în bătaia vântului; fusta-i plescăia de pulpe. Cum sta încovoiată, cu amân-

două mâinele sprijinite'n șolduri, mormăia blesteme murdare:

— Da ce? — căteaua! Ce crede ea? — da lasă!...

În juru'i împrăștia o boare înăcrită, de-ai fi crezut că s'a deschis un beciu cu aerul nepremenit de multă vreme.

Vântul se îndârjește și opintindu-se cu ciudă, o împiedecă în fustă, de-o aduce grămadă în brânci.

Tovarășul ei de beție, cerșetorul, făcea pe cavalerul ei ademenitor:

— Ascultă-mă și hai cu mine; am dus pae și-am turnat un pat boeresc.

Vârlan dă s'o ridice de braț. Răzemată în mâni, rămâne pirotind și nu se dă urnită. La urmă ridică capul și'ntreabă:

— Da unde să mergem?

— În dărâmăturile din mahalaua Morilor,— știi casele celea care au ars as'primăvară.

— Aha...

— Un capăt de streășină tot se mai ține ne ferește la un timp de ploaie.—Vii?

— Nu.

— Știu că n'ai să dormi aici.

Cela vrea s'o prindă de subsuori.

— Lasă-mă, lasă-mă, du-te dracului.

Se sbăteă în mâinile lui, tipând cât o ținea gura.

— Feri în lături nătărăule, lasă-mă.

Apoi rămânând pe gânduri, își începe iar amărăciunile:

— Auzi, să m'arunce pe drumuri, — viermănoasa! Lasă că am eu leac pentru boala ta, madamo!

Picuri răsleți de ploae, umblau rătăciți prin aer. Câinii, atrași de sfadă, tăhăiau împrejurul celor două momâi.

Noaptea e de nepătruns.

Din inima orașului vin șuerături de țig-nale.

Cei doi tovarăși de cădere, își încep din nou tocmeala. Femeea vroia acum să-și pue la încercare puterea ei de-a stăpâni și de-aceea se mai îndulcește la vorbă:

— Merg cu tine, da întâi ajută-mă să-mi pârlesc dușmanca.

— Cum vine asta, în ce chip?

Ea scoate din sân o cutie cu chibrituri și i-o întinde.

— Înțelegi? Legăm ușile pe din afară și-i pârjolim ca pe șoareci.

— Da pe cine, unde?...

— Pe popa și pe cucoana de noră-mea. Vreau s'o trimit la văru-so, cel din coada iazului.

— Da are să ardă și popa și-i din trupul tău, păcat!...

— Nu fii nătâng, când vrei să te scapi de guzgani, dai foc și morei.

— Dacă vrei tu, bine, hai...

Mânați cât de vânt, cât de gândul răsbunării, lovindu-se de un gard și de altul, trec tot mai înainte, petrecuți de tăhăitul cânilor.

Pe drum ea uită unde merg și începe a îngâna c'o voce răgușită:

Foaeliță iarbă verde
Numai cel ce-a ști mi-o crede
Inima...

— Ssss... Tacă-ți gura, — nu știi unde mergem ?

— Unde?

— Ui-te chibriturile.

Ceea se desmeticește.

— Aha, să afumăm gaura soarecilor, știu. Se apropiiau de biserică. Clopotnița străpungea întunericul, tăind o slabă pată albă în noaptea neagră. Vântul în strecurarea printre clopote, fura un glas duios, scâncitor. Toaca boncănea în stâlpi. Sus pe cruce se văita o bufniță.

Bețiva tresare ca de-o bucurie neașteptată, strângând de braț pe Vârlan :

— O auzi? — le cântă veșnica pomenire.

Nu se pomenea țipenie de suflet. Ea se la-

să de brațul lui Vârlan ș'o apucă înainte: parcă-i luase cu mâna tehuiala.

Preotul își avea casa în ograda bisericeii.

Manda intră într'o cămară de din dos și scoate afară o coșarcă de câlți.

— Sucește fringhie ca să legăm ușile sănătos.

După aceasta dânsa mai scoase din cămară o damigeană cu gaz.

Plânsul clopotelor se înăsprea cu întetirea vântului. Toaca boncănea tot mai sgomotos.

Tovarășii înrăiți moșmonesc prin întuneric și fac cu pripă frânghie.

Manda bețiva, triumfa singură și bolboro-rosea:

— Ticăloasa!... cum are să se svârcolească pe cărbuni....

Vârlan întreținea focul sacru, motăind de somn și de ameteală.

— I-om veni noi de hac.

— Că mult venin mi-a mai pus la inimă.

După ce au legat toate ușile pe din afară. Manda ferește cu mâna pe Vârlan și simțindu-se mai trează ca oricând, zice cu hotărâre:

— De aici încolo rămâne partea mea, că tu nu cunoști podul casei. Eu am să le dau foc, că mult foc mi-au pus și ei la inimă.

Manda varsă gazul peste câlții rămași și băjbâind apoi pe lângă gard, găsește scara,

pe care o reazămă de perete sub gura podului.

la apoi câlții în mâini și sprijinindu-se în coate, urcă treaptă cu treaptă.

Gazul se prelingea pe hainele ei și de pe dansa țârâia jos. A intrat în pod și după ce a supus câlții pe sub strașină, le-a dat foc.

Când să se dea jos, vine vălătuc în gât.

Vârlan o ridică repede și se furișează pripit amândoi, afundându-se prin întunericul stradei de dinainte.

Cum grăbeau ei pașii așa, poticnindu-se unul de altul, Vârlan o întreabă scurt :

— Acu mergi cu mine?

— Hai...

Vântul îndârjit al toamnei târzii, aleargă tot mai nebunește prin întuneric, purtând prin aerul umed boabe răslețe de ploae. Toaca troncănea într'una. Iar scâncetul jalnic al clopotelor, ajunsese plânset înduișitor.

Mai de dincolo, când cei doi păcătoși ajunseser acum departe, Manda și-a întors privirile înapoi și a văzut aripile de foc îmbrățișând casa preotului: păreau limbile otrăvitoare ale unui șarpe monstruos, care-și suge cu lăcomie prada.

În vremea aceasta, au început a străbate din toate părțile orașului alarmat, sfâșiiturile stridente ale țicnalelor, cu huruituri de

trăsuri grăbite, în care domneà ca o chemare din urmă, goarneau pompierilor în goană.

Cum Manda rămăsese mai în urmă, dă fuga să-și ajungă tovarășul și-i se agață de braț recunoscătoare, șoptindu-i la ureche:

— Sodoma! — blestemul lui Dumnezeu asupra Sodomei....

PORTRETE NEISPRAVITE

Ce timpuri erau pe atunci!—Azi, unde te întorci, dai numai de școli și de diplome. Pretutindeni, școală și iar școală.

Înainte vreme, se făcea trabă și fără atâtea învățați și eră bine....

Să vedeți ce s'a întâmplat pe timpul acela la B...

Cel dintâi prefect, la noi, a fost cuconul., Eu eram consilier județean.

Mai rămânea acum să începem să lucrăm, că pentru asta fusesem aleși și aveam legi.

Cu ce să începem?— Hai, noi, că se facem șosele în județ... Ne sfătuim cam pe unde și cât drum s'așternem deocamdată. — După ce ne-am înțeles în toate, ne gândim să pornim lucru. De la București însă: ho, că ne oprește...

Nu, că nu suntem în lege...

Măi-Măi, ce ți-i și cu legile astea noi!

— Și ce ne lipsește, mă rog, — că bani avem și nevoie de drumuri, avem și mai multă.

— N'ați împlinit formele: — planuri, deviz și... n'aveți serviciu tehnic...

— Auzi tu, măi frate, n'avem serviciul tehnic! ce-o mai fi și asta?...

— N'aveți un inginer, vă trebuie un inginer, care să vă facă toate cele cuvenite.

— Ce inginer, că noi știm pe unde ne trebuie șosele, și le putem face și fără plan și deviz...

— Nu se poate, așa cere legea și trebuie să se îplinească formele.... altfel...

Ce era de făcut? Dar fiindcă era vorba numai de.. forme, lucru s'a putut pune la cale mai lesne...

Ne-am întâlnit la prefectură ca să ne sfătuim.

Unul din consilieri, întreabă:

— Mă rog, să nu vă fie cu supărare, ce poamă de român e inginerul?

Eu, ca mai purtat, sar cu vorba:

— Ingineri sunt aceia care măsură și fac case după plan.

Cela râde atunci dumerit:

— Aha... nemți de ceea...

— Mă rog: neamț-inginer, aceeaș ciorbă. Tocmai atunci trecea pe sub ferestrele prefecturii, Franț, feșterul dela pădurile lui...

Unul din noi strigă cu bucurie:

— Uite inginerul nostru.

Când ne uităm vedem pe neamț, care se întorcea acasă pe două cărări.

— Franț... Franț.... vino sus.,,

I-am sărit înainte neamțului, ca la un mântuitor.

Când i-am spus gândul nostru, neamțul a rămas cu ochii mari la noi.

— Eu inginer? — sapristi, la mine feșter de pădure, nu inginer...

— Nu-i nimica, asta pentru ca să împlinim formele legii...

Unul adaogă convins:

— Ș'apoi tu nu ești neamț?

Pentru ca altul să se încredințeze singur:

— Neamț, inginer, tot una....

Cu toată indignarea și protestarea neamțului, l'am făcut inginerul județului și inginer a și murit....

— Ehei, pe vremea aceea!...

Azi unde te întorci, dai numai de școli și de diplome. Avem și ingineri destui, — dar treaba tot nu se face mai bună decât mai înainte....

II.

— Grele timpuri cucoane, nu-i chip de făcut un pas înainte, s'a mântuit cu zilele bune

— ehei, ce era mai de demult!..

Și după ce trăgea praful de tabac, boerul își frângea vorba într'un strănutat:

— Hapsin...

Și apoi întorcându-se învins:

— Dar ce vă pasă dumnea-voastră, celor cu slujbe, de anii răi!...

Scurs și smead, cu ochii mărunți și mobili, la trup uscat, dar înodat bine.

Numai spatele aduse, îi dădea de gol vârsta. În sprintenia lui, părea croit anume mai din ușor, ca să nu-i scape nimic din mișcarea sa slobodă.

— Anii trec și eu slăbesc tot mai mult, — unde-i chip să le mai cuprind pe toate. Înainte vreme se câștiga altfel paraua, nu ca în timpul de azi!...

Strănutul îi tae iar vorba ferindu-l din fața momelei.

— Dar ce știți, voi tineretul cu leafă, de câte îndurăm noi cei de pe afară.

Ochii bătrânului scăpărau și mai scântee-tori, înviorați la gândul amăgitor al traiului celor plătiți. De prin creții smoliți ai feței lui spânatice, fumea în boare de lumină misterul unor dorinți tainice.

Plecându-și când o nare când alta în spre tabacul dintre degete, dădea la urmă trist din cap.

— Să am și eu funcție, altă făină s'ar măcina la moara mea!...

Unul îi întoarce vorba:

— Dumneata zici asta, om plin de avere, cu bani și cu moșie cât lumea?

Un moment îi fulgeră prin mărgeluțele aprinse ale ochilor, o tresărire de bucurie, îndreptându-și spatele ca trezit din visuri mincinoase. Nu mult însă și cade înfrânt în aceeași tânguire silită, cu care s'a amăgii de când îl țin oamenii minte.

— Gura lumii multe spune, vai de capul meu cum îmi târăsc ruina asta de viață, ia încure și eu zilele de azi pe mâine...

Ascultătorii dau din cap neîncrezători.

— Ești șiret, guzgan bătrân, rozi în burduful cu brânză neturburat de nimeni și-ți mai curg ochii și după fărâmurile de pe jos.

Revenit în fire, bătrânul se posomora, tremurând de privirea tuturor, stingherit de încurcătura în care-l adusese. Strângându-și pripit tabacherea, se furișa rușinat dintre cei adunați, îngânând în strănutări sfâșiate:

— Înainte vreme, da, era altfel, dar azi!...

Și boerul se depărtează amărât, plecându-și spatele aduse la fiecare pas făcut în silă.

Cei din urmă râd răutăcios. Întâmplarea aceasta se repeta adesea.

Ca să nu împartă cu nimeni bucuria, el nici nu s'a însurat.

— Cu ce mi-ași mai ține nevasta?

De la dânsul nu se înfrupta nimeni. Se plânge veşnic de timpuri grele, cu toate că la el se fac bucatele, chiar când toate împrejurimile se topesc de lipsă.

Bătrânii l'au apucat tânguindu-se.

— Noi nu mai ştim când au fost timpurile acelea pomenite, căci întotdeauna te-ai vâinat.

— Ehe, de mult...

Nu se trecea deloc. Pe cei de vârsta lui i-a îngropat pe toţi. Imprejur nu vede de cât ruină şi sdruncin zădarnic, numai în trecut, departe, zăreşte lumină şi privelişti frumoase, ca şi cum timpurile bune au rămas înmormântate acolo...

— Înainte vreme, se trăia altfel..

Se sprijină în trecut ferind umbra zilelor care vin, de pare că înlătură cu dânsese şi moartea...

La nişte alegeri vine prefectul la boerul meu şi-i cere votul cu binele.

— Trăind şi nemurind, ţi-oi face şi eu vr'un hatâr....

— Sunt om sărac, politică îmi trebuie mie?

— Da asta nu-i politică, cucoane, ia un vot acolo....

— Dacă zici, bine, ţi-l dau.

Prefectul ca să-l oblige mai mult, îi strânge mâinile cu căldură şi-i zice rugător:

— Da să nu mă treci cu vederea când vii la oraş, — abate-te pe la mine când ai vreo nevoie, c'are să fie bine...

Rămas singur, bătrânul avar îşi înviiorează seminţele ochilor de scânteere, tresărind de un gând ascuns:

— Adecă eu de ce n'aşi lua o slujbă?

Toamna arendează moşia la nişte streini, vinde vitele şi-o ia în spre oraş, la domnul prefect.

— Ce-i omule, ce vrei?

— Vremuri grele....

O face la deal, cârmeşte la vale, ca doar ar aduce vorba mai bine, dar prefectul nu se dumereşte.

— Am pierdut moşia, sunt lipit pământului de sărac.

— S'acum doreşti?

— Mi-am adus aminte de făgăduială, să 'mi faci un hatâr... ia acolo o slujbuşoară...

Prefectul rămâne cu braţele încrucişate de uimire.

— Cum, pentru dumneata?

— Dă, om bătrân, ehei, dacă-ar fi timpurile de demult!...

Moşneguţul se încurcase în apucături ca un hoţ prins cu prada la el.

— Pentru slujbă trebuie o preoatăire, ce-va învăţătură, ce să găsească eu pentru d-ta?

— Ce-i crede... orice...

— S'apoi, drept să-ți spun, în tot județul, n'am liber decât un loc de medic de plasă.

— Bine, nu cer mai mult, eu îl primesc și pe acela....

Se zice că nu s'a răs nici odată, mai cu haz în orașelul acela, ca în zilele când s'a răspândit vestea aceasta, de către cei cari o auzise dela prefect.

OCNAȘUL

Dimineata aceea a Paștilor, era plină de lumină caldă și de senin. Natura desmortită tresărea înviorată de cântecul păsărilor și de viața nouă care da să încolțească.

Pe drumul care s'alege din zare, venia în spre sat obosit și șovăelnic, Toma al Marandei, cel care îmbătrânise în ocnă.

Când l'au ridicat din sat, pentru păcatul cel cu moartea pristavului, abia îi înfieră mustața, și acum se întorcea bătrân și frânt cu capul alb ca neaua, cu fața năpădită de o barbă încâlcită tot albă, cu ochii slăbiți și gura stricată. Nu e puțin lucru să-ți trăești tot veacul tinereții, acolo în întunerecul hrubelor de sare, fără bucuria iubirii și nici așteptarea unui copil, fără primăvară și speranțe!

Își împlinise osânda și acum îi dase drumul, ca să-și vadă singur de cap.

Când s'a pomenit liber, pe ulițele pustii ale târgului de lângă ocnă, a cercat par'că să se simtă și el fericit, dar înfiorarea aceea slabă

a fost numai o amăgire, căci vârsta și necazurile îi amortiseră sufletul și-i muiase trupul.

A fost mai mult o iluzie de trezire, cum se înșală să zboare și pasărilor îmbătrânite în colivie, când scapă afară.

Incotro să apuce dela ocnă, tocmai asupra sfințelor sărbători?

Toma nu cunoscuse în viața lui pierdută decât ocnă. O singură amintire mai caldă îi venea așa ca de departe și-i adia dulce peste noaptea din sufletul lui, era amintirea copilăriei, cu satul acela sărac și uitat, în nu mai știu care parte a lumii.

În nedumerirea momentelor acelora, l'a ajuns dorul de casă și de toți ai lui, pe cari nu-i mai văzuse de flăcău.

Cu banii strânși în ocnă, s'a îmbrăcat și întrebând de oameni, s'a pus pe calea satului lui. A mers și el cum a putut, pe unde cu trenul, pe unde pe jos, că era tocmai din partea Prutului,—până când s'a trezit în dimineața aceea caldă a Paștelui, pe drumul ce se alegea în zarea satului unde crescuse.

Venea așa obosit și șovăelnic, trist și fără nici o nădejde, ca întors de pe alte țărâmurî. Ajunse mai mult îndreptat de trecători, că el nu mai cunoștea locurile și drumurile, așa se schimbaseră.

Totul i se părea șters și searbăd, dealurile

i se arătau joase și mâncate de șuvoae. Dar pădurea cea de stejari din capul satului? Șesul se întindea acum smuls și uscat și satul desgolit și sărac, se arăta ca un cap tuns și slujit de boale .

Toma se oprește să se odihnească pe colacul fântânei dela poarta satului. Măsură cu ochii împrejurimile și nu-i venea a crede că a crescut pe locurile acelea. Nimic nu mai era din ce apucase.

De odată a crezut că a nimerit în altă parte, că și-o fi greșit drumul, dar toți cărăușii întâlniți l'au îndreptat într'acoace.

Satul era liniștit, fără nici o mișcare pe uliți, muțenie și adormire, în dogoarea aceea timpurie de soare cald.

Lumea obosită dela înviere și sătulă, sta închisă în case și se odihnea.

Toma se scoală greu de pe colacul fântânei și se amăgește cu mersul așa prin ulițele mai mărginașe ale satului, pe unde hoinărise el și se sbeguisse pe garduri în copilărie. Casele nu prea se schimbaseră, le recunoștea pe unele, tot joase cu geamuri rotunde cât palma și acoperișul de stuf. Ce rărite și bolnave i se păreau livezile!

Totul par'că tânjește și suferă.

Când a ajuns la răspântia din deal, vede ușa dela crâșma veche dată în lături. Nici un om nu se arăta pe nicăeri.

Numai câte un băeţas tăia drumul fluierând din gură şi învârtind câte o mână în mers.

Când se gândea să-şi revadă casa bătrânească, cu nukul dela spate, i se îneca suflarea şi-i se tăiau picioarele.

În nedumerirea simţirilor cari îl stăpâneau, nu ştia cum să-şi întârzie mersul, ruşinat şi mişcat de amintirea trecutului, faţă cu bicisnicia lui de acum.

Ce greu îi venea să dea aşa de odată cu ochii de casa lor, cu evocaţiunea zilelor din tinereţe şi a bucuriei pierdute. În şovăirea aceasta de mers, el îşi pregătea sufletul şi-şi primeneà curajul.

Toma se puse atunci pe o bancă de dinaintea crâşmei. Scrânciobul din faţă, întărit şi cârpit pe la poliţe, stă nemişcat şi gol în lumina soarelui. Trecutul cu veselia şi horele de demult, cearcă să-l mai atâţe pe ocnăş, din înfrângerea şi ruşinea bătrâneţelor lui neaşteptate.

Cum stă el acolo obosit şi îndurerat, vede venind agale un ţăran bătrân, adus de şale, cu părul alb şi gâdilind pământul în mers cu băţul.

— Hristos a înviat!

— Adevărat c'a înviat.

Bătrânii steteau acum amândoi tăcuţi, pe laviţa de dinaintea crâşmei.

Toma se uită așa pe furis la tovarășul celalalt și nu știa cum să-și stăpânească sdruncinul din suflet. La urmă rupe vorba, cu vocea lui tremurată și dibuită:

- S'a prefăcut lumea din sat.
- Puțini au mai rămas din cei de demult.
- Mor oamenii, că dă, o viață au de trăit.
- Ehei, câți s'au dus !
- Da... era unul Lisandru, feciorul Rusandei...
- Apoi eu sânt.
- Da? — ai îmbătrânit!
- Da de unde mă cunoști?
- Apoi eu sânt Toma al Marandei...
- Aha! — Te-ai trecut rău și d-ta.
- Cu năpastea ceea, știi, când au găsit pe Pristav mort...
- Da — păcate de tras. Eu am scăpat atunci, c'a dat mama parale jandarmului.
- Pe mine m'au îngropat de viu.
- Păcate de tras, cum îi scris pe semne omului...
- Ș'acum m'am întors sărac și fără putere.
- Nici noi n'am mai dat înainte, degeaba cu toată munca, nu mai știi cum e bine.
- Da soră-mea Ileana mai trăește?
- Ileana? — a murit de mult.
- N'a lăsat copii?
- Ba a lăsat, dar nu s'a ales nimica de ei:

unul a murit în oaste, fata Marița, slujește la oraș, ș'un alt copil mai mic, Mitruț, s'a prăpădit.

— Auzi? mare prăpăd! Eu numai de mama am aflat când a murit, mi-a trimis popa hârtie...

— A murit cu inima arsă, săraca.

— Da alde Sandu... Neacșu... cea a Gavri-loaei...

— S'au dus cu toții, nu le-a rămas decât numele și copiii...

Fata lui Toma întunecată un moment, se deschide de odată de o lumină palidă și tristă.

— Da Vasilica ?

— Ce nu știi? — După ce a văzut că nu mai are de ce aștepta, s'a măritat cu Mardare Hurmuz, știi cela...

— Aha...

— Da s'a ales rău. Mardare bea până înnebunea și-si bătea muerea...

Vasilica a murit dintr'o facere, lovită de el.

Risipa aceasta de amintiri îndepărtate, îl năpădea ca o prăbușire de maluri cari se surpă și-l amenință. În jurul lui se făcea tot mai gol și mai urât, ca într'un pustiu care năpustise tot ce i-a fost drag și cunoscut pe vremuri.

Toma se trăgea cu mintea din această ruină și înstrăinare, ca în căutarea unui colț de

mântuire, unde să scape de copleşirea paraginei dimprejur.

— Da casa noastră?

— După moartea bătrânei, a rămas pustie. Pe urmă s'a năruit, până când s'a asămuit una cu pământul. Acum e loc deșert acolo, fără gard și nici urmă c'a fost gospodărie pe locul acela.

— Da, nucul dela spate, știi?

— S'a uscat de mult....

— Nu mai e nucul acolo?

— Nu.

— Și nici via din fund?

— Nici.

Toma își duce mâna la frunte, ca să-și rezeme capul greu și înfierbântat și apoi zice ca trezit dintr'o buimăceală:

— Ce mai caut atunci aici?

— S'a primentit lumea cu totul. Nu mai cunoști nimica din ce a fost, s'au prefăcut și oamenii și lucrurile.

— Eu mă întorc atunci la ocnă, acolo am prieteni vechi, oameni necăjiți și năpăstuiți ca și mine, cari plângeau când m'au văzut că plec. Aici nu mă mai așteaptă nimeni....

Soarele cald și dulce de primăvară, se ridicase în prânzul cel mare, când Toma cel îmbătrânit în ocnă, își trăgea mersul obosit și șovăelnic și se îndepărtă de sat, ca să se piardă în lumina drumului care s'alegea în zare.

Călătorul înstrăinat și trist, făcea semne din mâni și vorbea singur în mers:

— Ce să mai caut eu în sat? Pe aici nu mai cunosc pe nimeni.... Mă întorc iar la ocnă...

Cât mai am par'că de trăit !...

N'A AVUT PARTE

Era în zori...

Vifornită ca aceea nu apucasem. Mai ales când am dat pe zare, te rupea de şale, nu alta. Vântul aducea așa câte un vârtej de omăt și numai ți-l arunca în față, de să te înădușe.

Gerul aspru frigea obrazii. Nori albineți și scămoșiți îmbrobodeau fața cerului. Vântozoleala de fulgi îți lua ochii. Caii spintecau cu anevoe torentele. Când sania da cu bourul în vreun bolovan înghețat, sărea de ne hurduca măruntaele în noi.

Ajunși la poala pădurei, vifornita părea că mai contenise. Numai pe deasupra copacilor trecea câte un vaet sec, de o tristetă îndueșetoare.

Copacii negri, goi, ce tăiau întinsul curat al omătului, sămăneau cu niște dungi închise, trase în neordine pe o față de hârtie.

Am mers o bucată la vale, pe lângă marginea pădurei, apoi făcând la stânga, am în-

trat în plinul còdru. De amândouă părțile drumului, copacii ne făceau strajă. Aici zăpada cădea agale, legănându-se lenos printre crengile desfrunzite.

Genele mi-se bătuse de omăt, că abea vedeam și cum eram încotoșmat ca la drum, nu mă puteam întoarce decât cu tot trupul.

Calea e grea.

Cu o săptămână înainte, omeții se desghetase; drumurile cursăse una cu pâraele. Aținut așa vreo două zile și într'o noapte numai dă un puiu de ger, de slește apele din mers. Peste ghetuș a început iar să ningă, încât drumul era acum lunecos; caii potcoviți cam de mulțisor, lunecau de să se desghine: ți se rupea inima de milă, cum le umblau picioarele în toate părțile.

Ne-am dat jos.

Eu țineam de dinapoia săniutei și omul ducea caii de dârlogi. Mergeam mai mult tărâș.

Povârnișul se lăsă în loc, drept în jos.

Drumul era văgăunos; calea se mâncase tot câte o leacă, până ce a rămas acum adâncă ca un fund de apă. Încă un pripor și am scăpat la un loc mai trăgănat

Peste coama pădurei, vântul tot mai vâjâia. Ramurile pline de policiu, în atingere, par oase uscate ce se lovesc în de ele.

Ajungem pe tăpșan.

Caii suflau greu ; de pe ei se ridica un nor de aburi.

— Mai este mult ?

— Numai o văgăună, da cea mai al dracului.

Pornim din nou.

Potcoavele tocite, în bătae cu bulgării bocnă de înghețati și cu rădăcinile ce serpuceau drumul, pocneau răsunând strașnic în inima codrului amortit.

Caii strănutau puternic, pipăind pământul cu copitele ca să se sprijine.

Hârtopul se lăsă prăpăstios în loc. Amețești când privești tocmai în fundul lui. Ca să nu lunec, mă agățam de crengile copacilor ce se înclină pest drum ; picioarele-mi fugeau înainte, iar corpul rămâneă spânzurat de cracă, bănănăind în aer.

Greu drum.

Cum mergeam așa, cat odată înapoi. Prin ploaia de fulgi, zărește un corp de piatră, plântat în pământ pe marginea ridicată a drumului. Se cunoștea că-i pus anume de mână de om.

— Ce-i aceea, bade ?

— Apoi ține loc de cruce, dragă doamne.

— Da cine-i îngropat acolo ?

— Ehei, aici i-o poveste întreagă,—da-i mult de-atunci...

Și cum cătă să-mi spue istoria mai depar-

te, calului din dreapta îi lunecă picioarele și cade pe șezut, mergând o bucată bună așa târâș. Am scăpat noi teferi și din primejdia aceea.

În vale am hodinit. Omul ostenit răsufală din greu. Eu uitasem de toate, mă gândeam numai la poveste.

— Ei apoi ?

— Ce ?

— Cu piatra ceea, ce-a fost ?

Omul își scoate căciula din cap, își netezește părul, apoi rămâne pe gânduri, cercând par'că să răscolească cenușa trecutului :

— Poi este o vorbă: tot răul purcede dela pahar și dela muere. La noi în sat trăia un gospodar bunișor, nu așa de cuprins, dar nici de mâncarea câinilor nu era el. Avea însă o femeiușcă, de cât nu-i găseai pereche; nu atâta de frumoasă, pe cât de șmecheră.

Cam umbla ea așa... huși-marginea. A zăb-zit'o dânsul odată, de două ori, a tăcut. O luse întâiu cu vorbe bune: că nu-i frumos pentru o gospodină, așa și pe dincolo... așa, vorbia butucilor.

Nu rămăsese băetan în sat, cu care să nu se fi avut de bine.

La urmă bărbatul a mai bătut-o, a alungat-o—dar degeaba. Dela un timp a lăsat-o de capul ei, că dă vorba ceea, mai lesne

ți-i să păzești un cârd de iepuri, decât o muere.

Om muncitor de altfel, n'am ce zice, dar ce folos: el cu o mână aduna, și dânsa cu zece împrăstia.

Intr'o vreme a luat femeea darul beției și de-aici ticăloșie.... Pe-atunci, lucrul dracului, de unde și până unde, se pripășește pe la noi prin sat un om din lumea lui Dumnezeu, tot să fi avut la treizeci de ani, să nu spun minciuni. De altmintrelea frumos el, spătos, plin de miez, se cunoștea c'a trăit bine românul pe unde a fost. Slujea la boerul din sat.

Cum se face, s'ajunge cu femeea creștinului celuia,—că numai acesta rămăsese nevânturat de dânsa. Muerea dracului dă de gustul lui și nu se lasă de dânsul nici în ruptul căminului.

Bărbatu-su cuminte, își cată de treabă. O lasă pe dânsa în boi ei: voia să vadă și el la ce capăt o s'ajungă. Inchidea ochii și înghițea noduri.

Or fi ca la douăzeci de ani de atunci: Intr'o zi de târg, omul lasă nevasta și el pleacă la Negrești cu boii de vânzare. Când pleacă, îi dă în grije să-și mai bage mințile în cap.

Ea de-a'ndoasele, toată ziua n'a mai ășit din crâșmă.

Lumea zice că a stat și ibovnicul ei așa

pân'pe la o toacă, pe urmă, după ce și-au șoptit ceva la ureche, el a plecat.

Ea ci-că cânta și cinstea tot norodul. A doua zi a venit veste în sat, că Iordache a Sărarului e mort în codrii Budei.

Ne-am luat cu toții buluc ș'am pornit să-l vedem, că te doare inima când auzi câte ceva de românul voinic, cuminte și săritor.

Da femeea prefăcută, îl bocea decât tremura frunza pe arbori.

Nu ne dumeream anume cine să-i fi pus capăt zilelor. L'am găsit întins pe iarbă, improșcat tot de sânge, o leacă mai la vale de trupul cel de piatră.

Aman îl mai hăcuise! Pieptul lui era tot potricălit de împunsături. Și cum căzuse pe semne cu capul de rădăcina copacului, îi crăpase tâmpla stângă,— ori că l'o fi pălit cu ceva acolo, anume n'oi putea ști.

Cămașa îi era scoartă. Căciula picase ceva mai la vale. Ședea întins, cu capul venit sub el.

— Și nu s'a aflat cine l'a răpus?

— A venit cercetare pe urmă. Mama mortului știa că noru-sa se are de bine cu pribeagul cela și-l prepune pe dânsul.

După ce l'a mai chinuit, el spune la judecată că muerea l'a pus la cale ca să-l omoare, ca să-i iee banii de pe boi și pe urmă să trăiască cu dânsa. Haide că vin oamenii stăpânirii să ridice și pe nevastă. Când colo, pe ea

o găsesse spânzurată în podul căsoarei. Ori-cum, tot necuratul avea să aibă parte de dansa, cruce de aur cu noi și cu toată lumea...

— Dar cu banii ce a făcut tâlharul?

— Cu ochiul dracului? ehehe!... n'a avut parte... Când a venit doctorul, ș'a pus să dez-brace mortul, pentru spintecare, a găsit în o-pinca din piciorul drept două hârtii de câte o sută și patru gălbenași bătuți: — paralele de pe boi. Acu, ori că de frică, ori că nu i-a venit prin gând, dar tâlharul n'a cătat și în opinci....

L'au îngropat acolo, unde vezi straja de piatră.

Vifornița contenise .

Soarele obosit, cu fața spălăcită, se ițește tânjitor într-o destrămătură de nour.

Am pornit.

Imi era frică de pădure. Cu cât vedeam că se luminează înainte, simțeam că mi se ia greul de pe suflet.

PE DUNĂRE

PE DUNARE

Notiță. M. S. Regele dorind să vadă progresele realizate pe Dunăre, a întreprins împreună cu M. S. Regina, cu A.A. L.L. R.R. Principii Moștenitori și cu Principii Carol și Elisaveta, o călătorie, care ncepută în ziua de 27 Aprilie la Turnu-Severin, s'a terminat la Galați în ziua de 2 Mai, 1904.

Călătoria s'a făcut pe bordul Iachtului «Orientul», având ca avangardă vaporeșul «Dunărea».

Notele care urmează, schițează numai vizita făcută de Auguștii Călători, celor trei porturi ale Județului Constanța:—Ostrov, Cerna-Voda și Hârșova, în zilele de Vineri, 30 Aprilie și Sâmbătă, 1 Mai. Ele au fost scrise după însărcinarea... *onorifică* a Prefecturei de Constanța.

Ostrov, Vineri, 30 Aprilie.
orele 3 jum .p. m.

După amiaza eră plină de lumină și sărbătoare.

Târgul Ostrovului pare agățat pe povârnișul dealului, ca o platoșă de zale, care îmbracă pieptul unui uriaș, împetrit acolo încă de pe vremea poveștilor. Casele se lasă în rânduri, ca pe niște trepte, până jos aproape de apă, însemnând zgârieturile ulițelor, ca pe niște urme de răni vindecate.

Toată viața de acolo s'a coborât acum în vale. Pe cheiul Dunărei s'a strâns atâta lume, cât nu s'a văzut nici odată pe locul acela.

Podișul Ostrovului abea încăpea mulțimea adunată. Stegulețe nenumărate fluturau în aer tremurături vioae. Marea de capete se-nvăluia în mișcări de neastâmpăr și bucurie. Lumea se-nfrățise într'o înălțătoare tovărășie de simțiri. Privirile tuturor căutau dornice în zarea Dunărei.... Veniau Suveranii noștri.... cel mai curat simbol de dragoste și mândrie națională...

Mulțimea se strângea în rânduri tot mai

nerăbdătoare; neastâmpărul și bucuria creșteau cu atât mai mult, cu cât trecea ora sosirii... Sburau prin grupe șoapte măguli-toare, pentru potolirea nedumeririlor: Manifestări neașteptate, întâmpinări mărețe, oprise Familia Regală în drumul Călărașilor...

Coprinsul cel plin de soare, pălește și ei de fiorii nerăbdărei, se tulbură de grijă și așteptare, risipind pe cer nouri, iar pe pământ adieri umezi și răcoroase.

De-o dată lumea se cutremură în încheierea rândurilor, se clatină un moment, înălțându-se în vârful picioarelor, apoi rămâne orbită într'o pironire de extaz și uimire.

— Vine...

Dunărea își înmugurase argintul de la orizont, de apropierea ușoară a unor vase.

În scânteierea ochilor tuturor era iubire și recunoștință. Dobrogea își serbătoria regăsirea: copilul rătăcit primiă desmerdarea părintelui... ,

Poporul alergase din toate părțile. Era o apropiere caldă între țara înstrăinată atâtea veacuri și Voevodul ei salvator...

— Vine... vine... vine...

Avangarda Iachtului Regal o făcea vaporășul „Dunărea” — o minune sprintenă și albă. De departe se părea că-i sborul unui

porumbel grăbit, care ne aduce veste de mântuire și împăcare....

„Orientul“ mai întunecat și trufaș, s'aproie de țarm.

— Ura... ura... ura...

Văzduhul clocotia... Pământul da să se clatine de mulțimea înfierbântată... Era o detunare de strigăte și sbucniri entuziaste.

— Regele...

Pe coverta „Orientului“ se vede Bătrânul Monarch înconjurat de familie... Sta ca turnat în bronz, mândru și resemnat, cu mâna trecută la spate, iar dreapta prinsă cu degetul arătător în încheerea tunicii. Alături Regina încărunțită și dulce, flutura batista și râdea înbușorată.

Vaporul „Orientul“ acostează la orele 3 jum. în mijlocul uralelor ș'a bucuriei nestăpânite. Pe dată Prefectul și Generalul comandant al diviziei dobrogene, s'au suit pe vapor, prezintând cel dintâi omagiile județului iar celalalt raportul reglementar.

M.M. L.L. Regele și Regina cobor pe uscat. S'arată apoi Prințesa, mamă frumoasă și bună, cu cele două vlăstare ale Ei, cari vor fi triumful nostru de mâine... Cu mișcări mlădioase, înaltă și bălae, pare o creangă subțire de crin, ce dă să se îndoie de par-fum și gingășie. Prințul Moștenitor surâ-

zător și cavaler, își înconjoară odoarele cu atențiune și dragoste....

— Ura... ura... ura...

Pe pontonul de debarcare era un superb arc de triumf, bătut în verdeată și însemnat cu steaguri fâlfâitoare.

Autoritățile locale, cu orășenii de samă și sătenii mai aleși, întâmpină Familia Regală. Cercul ține puțin, căci M.M. L.L. voiau să vadă și mulțimea în sărbătoare.

La început se înșirau școlile primare, cu dascălii lor în frunte. Un cor general a intonat „Imnul Regal“....

Vederea copiilor îmbrăcați curat, a îndușat mult pe Regină, în ochii căreia se scălda o amintire tristă...

Strada întesată înaintă în plinul Ostrovului. Era acolo o lume doritoare; pe fetele tuturor strălucia bucuria și uimirea. Marea de capete se-nvăluia într'o înălțare de-ntrecere și admirațiune. Un fior continuu de iubire și devotament, încordase sufletele în vibraresfârșită...

După școli, Suveranilor le-a fost dat să aibă o reîntâlnire scumpă: Peste 200 de veterani împroprietăriți, făceau o strajă impunătoare. Pepturile lor erau împodobite cu decorațiuni din războiu. Marele căpitan s'a regăsit în fruntea dorobanților de eri. Veteranii au sbucnit într'un adevărat vârtej

de urale. Mama-Răniților îi privește înviorată. Revederea e mișcătoare. Veteranii aclamă și plâng. Regele a vorbit cu mulți din ei, povățuindu-i să s'arate tot așa de destoinici la muncă, cum au fost de vrednici în războiu.

Momentul era mare: De-oparte școlile cu toată taina viitorului, pe de alta veteranii, mândri de faptele trecutului.

MM. LL. Regele și Regina uită obosiala drumului ș'a anilor, trec înmărmuriți printre rândurile cuminți și respectuoase și furați de entuziasmul și mărturisirea de dragoste a supușilor, înaintează pe negândite, se perd tot mai afund pe alea deschisă în mulțime.

Pretutindeni în trecere aruncă vorbe de îndemn, împrăștiind surâsuri și voe bună...

Dar valurile celor veniți nu se mai sfârșiau, îngrămădirea lumii era tot mai mare. M. S. Regele în fața unei atât de sincere demonstrațiuni, prins și El par'că de neînțeleșul acelei electrizări comunicative, n'a putut să nu întrebe, vădit mișcat, pe prefectul Vârnăv:

— Cum a venit mulțimea asta?

— Majestate, lumea de-aici nu v'a avut nici odată în mijlocul ei... azi e în sărbătoare...

La răstimpuri calea se boltia cu frumoase arcuiri de triumf.

Familia Regală a parcurs pe jos întreg orașul până la cazarmă.

De aici, de pe tapșan, priveliștea era impunătoare: În șesul Dunărei stăteau înșirate pe de o parte o sumedenie de căruțe cu cai dobrogeni, iar pe de alta rândul de călăreți cu stegulețe în mână. Printre ei se deschidea un bulevard bine rânduit. Panorama se desfășură în toată măreția. Varietatea costumelor de sărbătoare luau ochii. Feeria din vale era un decor rar. Ferbarea mulțimei, uralele, nechezatul neastâmpărat al cailor struniți, umpleau cuprinsul de clocot.

Familia regală încântată, coboară povârnișul prin bulevardul dintre căruțe și călăreți.

Adierile răcoroase se întăresc. Prin gol fuiguesc stropi răsleți de ploae. Inourarea copleșește tot mai mult cerul. Frământarea de jos s'amestecă cu răscoala din aer. Pământul se unește cu cerul într'o vijelioasă sbucnire de mulțumire...

Pe când Suveranii se urcau pe vapor pentru plecare, încep a cădea de sus picături grele și tot mai dese. Cerul ca să urmeze și el datinile românești, varsă torente de ploae în calea Stăpânitorilor noștri, bine-cuvântându-le drumul cu belșug...

În Iachtul Regal s'au mai suit Prefectul Județului și Generalul Comandant. Vapo-

rul a plecat în răpăiala copleșitoare a ploaii și-n demonstrațiunile mulțimei.

— Ura... ura... ura...

Dunărea își umflă valurile clăbucite, rostogolindu-se departe în legănarea ei domoală.

Torentul de sus, în împrăștiarea lui risipită, s'amestecă cu înspumarea valurilor sglobii, învăluind totul ca într'o îmbrobodire neguroasă. Vaporul lunecă și s'afundă în zare, târând cu dânsul privirile celor rămași în urmă, ca s'ajungă la alte limanuri, de unde se simte îndemnat să vie de calde dorinți, atras ca într'o vâltoare de ochi noi cari așteaptă.....

Dunărea curge și geme, Dunărea se întărită și râde, Dunărea mândră și eternă, se bucură și ea de fericirea poporului ei ocrotit. Ea se-nalță în încordări calde de valuri, sbucnește în plâns de fericire, stropindu-și fața cu lacrimi nestăpânite...

Dunărea ne-a știut durerea și s'a îndurat de rugile noastre. Ea ne-a crescut pe Făi-Frumosul mântuitor în răcoarea isvoarelor ei, departe de ura vrășmașilor, colo în risipituri tainice de munți... L-a întărit în încercări oțelitoare, ridicându-l în susururi dulci și povești vechi. Când l-a văzut stăpan pe patemi, ni l-a adus nouă pentru biruința dușmanilor și înfrânarea slăbiciunilor...

L-a lăsat fecior de oaste ș'acum îl reveđe încărcat de glorie și ani...

Dunărea se ridică în înspumarea valurilor până sus la bord, de unde o privea dus pe gânduri, copilul ei de altă dată.

— 'Ți-aduci aminte...

Și'tremurul ochilor ei umezi, trecutul se prefira ca o poveste...

Valul se rostogolia mai departe, până sao alte priviri și acolo se sfărămă într'o strălucită improșcare de stropi, pentru uimirea altor ochi, întru răcorirea celuilalt suflet, care ne-a întovărășit destinele neamului nostru. Regina surădea de-o amintire îndepărtată... Și Dunărea cu jocul valurilor ei clătinate, nu voia să păliască în dragostea Reginei, ei luptă pe întrecere cu Rinul... Rinul cel cu legende frumoase și castele bătrâne...

Ploaia mai conținește. Coprinsul se deschide limpezit. Prin adierile umezi rătăceau numai stropi singuratici.

Priveliștea ambelor maluri înverzește ca un covor scump. Pe delături se înșiră lunci de sălcii nodoroase și strâmbe. Perdeaua stușișului fâșie mătășos în atingerea boarei. De departe se văd turme pășunând, s'aud tălance și trosnituri nedesluite...

Plutirea se face prin pline regiuni de baltă. Locurile acestea își au și ele poezia lor.

Privirile se perd până departe pe sub strășina încâlcită și joasă a răchitelor condamnate. Nenumăratele trunchiuri scorburoase ies din pământ zgârcite, ca într'o sfortare chinuită și se întind frânte încotro apucă, de par'că ar cere ertare dela cineva pe care nu-l văd, târându-se și îngenunchiând. S'ar părea că niște vinovați urgisiți își ispășesc păcatele într'o mocirlă de catran.

Cârdurile de porci sălbătăciți, gonesc slobozi și murdari pe întinsul paraginilor jilave, îmulțindu-se acolo în voia întâmplărei.

Balta are tainele sale, ea este scăparea dez-nădăjduiților, și a setoșilor de libertate. În baltă fug hoții scăpați și copilandri doritori de aventuri. Acolo bătrânii își lungesc zilele și-și înșeală urâtul, căci balta odihnește și nu cere nici o trudă.

Balta crește atâta viață de prisos, pentru ca dintr'un gust neașteptat, s'o înece singură și s'o spele apoi cu totul, ca o mamă care își omoară copiii din leagăn.

Păstorii bătrâni din baltă, nu se mai mișcă acum de nimica și când îi întrebi, după înecuri, dacă le pare rău de ce au pierdut, ei ridică din umeri încremeniți și zic nepăsători:

—Balta a dat, balta a luat...

Familia Regală admiră întinsurile verzi. Păstorii de pe mal privesc cu căciulele în mână, iar pescarii întâlniți își opresc lotcele, lasă la o parte vâslele și se ridică în

picioare respectuoși. Regina bună și setoasă de priveliști, întreabă de toate, căutând pretutindeni dornică și cu interes. Sufletul acesta mare și împodobit șovăia nehotărât între două tronuri: Uita une-ori pe Regina, pentru ca să prindă un motiv de poezie pentru Carmen-Sylva...

Cu tot timpul ploios, țăranii de prin satele apropiate veniseră în roiuri la malul Dunărei, ca să-și arate în chip demn respectul și iubirea pentru dinastie. În fața Galitei s'a făcut o frumoasă demonstrațiune. S'au părăndat apoi Pârjoaea, Satul-Nou, Oltina, Mârleanu...

Pretutindeni sărbătoare și entuziasm.

Pe dreptul tuturor grupelor „Orientul“ își domolia mersul și Regina cu toată Familia Regală fluturau batistele, arătându-se voioși și atenți.

S'a putut vedea cu prilejul acesta cum toate satele de pe malul Dunărei din Ialomîța, au tovarășe cu același nume dincolo în Dobrogea, de par'că s'ar chema pe glas în de ele de peste apă. Înainte de cucerirea prin arme, legiunile țăranilor români, încă de veacuri, tereuseră în vechea *moștenire scytică*, legând astfel malurile, cum s'ar îmbina verigile de oțel ale unui lanț neștrămutat. Cele două pământuri înfrățite, tresăreau acum de fericirea aceleași mândrii și sărbători....

Curând răsare de pe un podiș Rasova, sat bogat și cu minunată arătare. Aici manifestarea s'a prefăcut într'o adevărată prive-
liste încântătoare...

Ploaea făcea popasuri, ca să se porniască la răstâmpuri cu mai multă potopire. Ori-
zontul era cercuit din toate părțile cu în-
gurări nouroase.

Nu mult și zarea Dunărei se'ncinse în sus cu minunata betelie a podului de la Cerna-
Voda. Suveranii privesc într'acolo cu extaz,
luminându-se la față ca de-un sentiment de
mândrie... M. S. Regele s'a apropiat surâ-
zător de d-l Saligny, atingându-l pe umăr
cu mulțumire.

Când a scăpat vaporul din dosul insulei
Hinog, s'a văzut celalt mal al Dunărei, care
se ridica ca o întăritură pe zăgazul dealului
de stânci, păraduit ici și colo de ruinele ve-
chiului Axiopolis.

Soarele care coborà prin ceața dela Apus,
undea din când în când lumina și bătea din
față priveliștea acestei rămășiți uitate, fă-
cându-i un nimb roșiatic, ca într'o încorona-
re din urmă. D. prefect Vârnav care văzuse
pe M. S. privind trist într'acolo, se apropie
să dea lămuriri despre vechea cetate:

— Aici a fost odată....

Regele atunci îi face semn abătut :

— Da... știu... Axiopolis.... Ce trist însă...
A fost odată....

O bură proaspătă de ploae posomorâște din nou cerul. Vaporul înaintă măreț și sprinten pe drept malul cel ridicat, ca pe lângă zidurile vechi ale unei cetăți uriașe.

Feeria podului de dinainte, se înseilă într'o țesătură ușoară și albă, ca un leagăn întins, îndrugat de zâne, pentru odihna și împăcarea celor două pământuri înfrățite....

*Cerna-Voda, Vineri 30 Aprilie,
orele 6 p. m.*

Cerna-Voda nu mai putea să cuprindă sumedenia lumii. Orașul se revărsase peste bariere. Stegulețele înroșiau vederea cu foșnitul lor destins.

Mulțimea înfruntă ploaea, mișcându-se în curgere îndesată, ca să se apropie de cheiu. Era un amestec ca'n povești. Variațea costumelor de sărbătoare, împestrită feerie priveleştea. Lumea aceasta felurită, alergase din toate părțile, se înfrățiă prin simțire și aspirațiuni, strângându-se la un loc pentru premărirea aceluiaș ideal...

S'aud primele bubuituri de tun.

Odată cu coprinsul, se sgudue și mulțimea. Un fior cald trece prin sufletele tuturor.

Pe sub măiastra cingătoare a podului,

trece ușor, ca o scrijălăre albă vaporășul „Dunărea“... Grăbiă sprinten și curat ca un gând bun, ne veniă ca o alinare așteptată, ca să ne aducă crenguța biblică de măslin... „Orientul“ s'apropie majestos.

— Ura... Ura... Ura...

Pe covertă se zărește curtea Regală. Suveranul în atitudinea Lui demnă, bătrân și mândru, privește liniștit poporul.

În adevăr e o solemnă mulțumire să știi că munca și jertfele tale de-o viață, sunt încoronate de recunoștință.. Nu este în lume un mai mare astâmpăr sufletesc, decât conștiința unei datorii împlinite și nu e mai mare preț al sacrificiului, ca recunoștința binelui făcut....

Ploaea încetase, cerul s'a limpezit ca prin farmec, totul se pregătise de sărbătoare. Suveranii cobor pe țărm în bucuria uralelor.

M. S. Regele trece pe dinaintea Batalionului 7 de vânători, care a dat onorurile. Mulțimea demonstrează frenetic. Erau acolo la zece mii de oameni. Trei trenuri speciale aduseser lumea din Constanța și de pe la toate garile din drum.

Școlile din Constanța formaseră un cor de peste 350 elevi. S'a intonat „Imnul Regal“ și „Trompetele răsună“.

Armonizarea a fost desăvârșită. Regina înbușorată și dulce, își amestecă fericirea

în zâmbiri voioase și licăriri înlăcrimate... Prințesa senină și frumoasă rămânea între copii Ei gânditoare, furată par'că cu mintea în viitorul cel plin de neînțeles și răspundere.

— Ura... Ura... Ura...

Un chioșc bogat orânduit pentru recepțiune, ocrotia în el invitații de samă din județ, autoritățile, precum și pe Corpul Consular din Constanța. Suveranii au făcut cerc întreținându-se cu fie-care. Regina și cu Prințesa au rămas în mijlocul invitaților, iar Regele și cu Prințul, conduși de prefect, s'au dus să vadă mulțimea.

Scolile sâtești în costume naționale, mărginau începutul bulevardului. Venia apoi seminarul mahomedan. Imamul din Medgidia, autorizat de M. S. recită o rugăciune, acompaniat în cor de mulțimea musulmanilor, care se grupase în jurul lui.

Mai departe bulevardul era format de rândurile primarilor și consilierilor din plășile Medgidia și Constanța. Suveranul se oprește dese-ori și întreabă pe mulți de nevoile lor, îmbărbătându-i la muncă și iubire de țară. Aici a putut vedea regele pe acei mocani voinici și curajoși, care au deschis primul drum civilizației și hărniciei în Dobrogea. I-a găsit păstrându-și costumul național, urmând cu sfintenție datinele străbu-

ne, pentru prosperitatea și întărirea neamului românesc...

— Aveți iarbă la oi?

— Avem Majestate și cu ploaea asta vom avea și mai multă — Ați venit cu noroc la noi, Majestate....

Țăranii noștri cred sincer în norocul Regelui lor... Acolo unde s'arată Suveranul, râde și Dumnezeu. Pe ploae a plecat când a venit la noi, să ne fie domn, ploaea l-a întovărășit la Plevna, cu ploae bucură câmpiile noastre, de câte ori iese în țară...

M. S. Regele și A. S. Printul ajung la estrada pregătită pentru privirea unei defilări câmpenești:

Mai mult de o mie de căruțe, pe alese, amestecate cu călăreți, s'au părăndat în jocul cailor dobrogeni pe dinaintea Suveranilor. S'a văzut cu prilejul acesta înflorirea economică a locuitorilor, gustul lor de traiu bun și cheazășie de temeinică gospodărie pentru viitor.

Ordinea cea mai desăvârșită a domnit pretutindeni. Cuminenția și demnitatea, respectul legilor și al oamenilor, s'aratau în floare: Se cunoștea că o administrație îmbunătățită pusese multă așezare în neastâmpărul instituțiilor de până acum.

Augustii Oaspeți au vizitat cazarma nouă de artilerie. Pe platoul din dosul cheiului,

M. S. Regele a primit defilarea Batalionului 7 de vânători în frunte cu A. S. Principele Ferdinand. De aici s'au întors înapoi la chioșc și npreună cu familia Regală rămasă, s'au urcat pe Iacht.

Mulțimea iubitoare nu se mai îndura să plece. Valurile de oameni se mișcau greoaie. Ici și colea numai se deschideau goluri, cu cât însera. Bucuria și sărbătoarea plutiau în aer. La Cerna-Voda s'a văzut primirea acea măreață, cu care se înseamnă toate vizitele mari; era acolo toată solemnitatea de gală a unei lumi distinse, alături cu o impunătoare demonstrațiune populară... Dincolo, la Ostrov, Suveranii s'au simțit un moment liberați din toate formele etichetei, ca să cunoască numai voluptatea simplă și naturală a iubirii celor mulți...

La 7 jum. s'a dat pe bordul „Orientului” o masă, la care au luat parte 54 persoane: D-nii Consuli, Ofițeri și civili...

Pe noapte s'a făcut o impunătoare retragere cu torte. Orașul era iluminat. Dealurile de prin prejur s'au încins de focuri ale gorice, de par'că ardeau niște cetăți devastate. Cu prilejul acesta, societățile de petrol s'au întrecut în risipă și ingeniozitate. Artificiile săgetau întunericul cu sfâșieri aprinse. Feeria era covârșitoare...

Suveranii și A.A. L.L. Principii Moștenitori s'au retras pe la orele 10.

În noaptea înourată s'auzia sgomotul surd al valurilor de oameni în mișcare, răsunau pocniturile aprinse ale artificierilor iar de pe la grădinile berăriilor din oraș, veniau frânturi de cântece, țiuituri de țimbale și râs furat de vânt.

Suveranii puteau odihni liniștiți, căci dragostea poporului le veghea somnul și vegherea aceea era sărbătoare...

Înourarea se-ngreua de să-ntunece și oglindirea Dunărei. „Orientul“ s'amestecă cu noaptea. Privirile se-nămoliau în înegurare. De sus cade un zăbrancec nestrăbătut: s'ar fi părut că se lasă pe pământ umbra unui urias din alte vremuri: Geniul lui Mircea cel mare venia să stea la sfat prin vis, cu sufletul lui Carol cel înțelept...

Sâmbătă 1 Mai, orele 8 a. m.

Orizontul se-ncinsăse de-o înfumurare cenușie. Dimineata era umedă și bătea vânt: Cerul abea ținea pleoștirea nourilor. La răstâmpuri s'abăteau stropi repezi de ploae.

A. S. Regală Principele Ferdinand, împreună cu Principele Carol și Principesa Elisabeta, însoțiți de d-l Dimitrie Sturdza, s'au îmbarcat pe o canonieră ș'au plecat

înaintea Iachtului Regal. Pe la orele 8 pornește și „Orientul“.

Dunărea își face loc prin ceață, sprijinindu-se încordată de maluri. Valurile se umplu și se ndeae rostogolite. Dunărea își poartă trofeul cu mândrie, lopăind în jocul tremurăturilor bătute.

Sărbătoarea se desfășoară în lungul malurilor: La toate cotiturile și la limpezirile se văd cete de țărani. Incepând de la Seimeni și prin Boascie, numai aclamări și bucurie. Mulțimea era frenetică, iar de departe de pe la bisericile din sate, venia ca o psalmodiere îngânată, dangătul domolit al clopotelor... Solemnitatea era misterioasă: s'ar fi părut că coprinsul tot e un vast templu, în care se preamărește Eroul nostru.

Pe când malul din stânga al Dunărei e la fața pământului, perzându-se în încrucișare de bălți și ostroave,—malul din dreapta se reazămă înalt și sgrunțuros, în dealuri de piatră, cari iau forme bizare în lungul lor. Aci se rotungesc ca doi pumni gigantici închești, aci înaintează ca un ghiont izbit în valuri. În alte părți se înfig trufaș ca niște spinări de uriași, cari stau plecați unul lângă altul și îndreaptă curgerea apei.

Lângă Topal Dunărea își conturează strâns malurile și s'apropie mult de sat. Alcătuirea caselor e o minune de gust și bogăție.

Priveliştea îţi dă măsura statorniciei ş'a bunului traiu. M. S. Regele a rămas încântat de frumuseţea gospodăriilor şi n'a putut să nu-şi arate mulţumirea către cei din jur:

— În călătoriile mele prin ţară, n'am văzut sate mai frumoase...

Prefectul atunci a adăogat:

— Majestate, sunt încă multe sate în Dobrogea de măsura Topalului... Românii au făcut efortări uimitoare aici. Plugarii noştri V'au continuat îndemnul...

Ei îşi ridică biserici măreţe şi-şi clădesc şcoli...

— E frumos şi bine...

Suveranii nu-si mai întorceau ochii de la satul ce rămânea în urmă. Turla clopotniţei se-nălţă falnică, — un hotărât gest de mândrie, — ca să întărească credinţa în înflorirea din jur...

Pe dreptul Ghizdăreştilor e un colţ de stâncă care domină Dunărea. De departe s'arătă ca un ciorchine de oameni, atât eră de încărcată. S'adunase familiile de pescari ipoveni, de-negrise muchea.

La mal, se înşirau lotcele. Când a trecut Iachtul Regal, lipovenii de pe stâncă au căzut în genunchi şi se închinau pentru Rege şi ţară... Sufletele acestea mistice făceau un abluu atingător. Cum s'a-ndepărtat vaporul, pescarii au pus mâna pe vâsle ş'au pornit

într'o drăguță întovărășire, urmându-l de toate părțile, pe departe, cu jocul pe întrecere al lotcelor lor ușoare.

Hârșova, Sâmbătă 1 Mai, ora 10 a. m.

Printii ajunseser mai înainte la Hârșova, dar n'au debarcat, căci așteptau și sosirea Iachtul Regal.

Orășelul era în mișcare. Încă de dimineată furnica lumea. Grija și solemnitatea cuprinsese toate sufletele. La neastâmpărul de pe pământ, lua parte și cerul. Vântul risipia stropi de ploaie. Inorarea și seninul își luau locul pe rând. De la țară veniau roiuri de căruțe și puzderie de doritori. Mulțimea se grămădia pe-ntrecere. Ochii se cercetau cu prietenie. Era lumină și tresărire pe fețele tuturor. S'auziau chemări pe nume, vorbe de bucurie. Grupele se formau, rândurile în mișcări încheate se îndreptau în spre cheiu.

Acolo ordine și podoabă:

La debarcader un arc trufaș. Chioșcul de primire era ca un colț de grădină: Flori și steaguri, ghirlande de verdeață și boltiri meșteșugite.

Un ropot de ploae cutremură un moment rândurile. Dar lumea înfruntă totul. Dragostea și măreția momentului le erau ocrotirea sfântă.

— Să zăresc...

Lumea se-nalță: valurile mulțimei se clatină. Ploaea stă ca prin minune. Nourii se desfac și soarele se uită și el strălucitor...

— Vine... Vine... Vine...

Privirele se purtau cu iubire când la Prinți, cari așteptau pe vaporul din față, când în zarea Dunărei. Dragostea se revărsă în amândouă părțile. Colo, de, departe, venia ea din trecut, întărirea noastră de azi... Ici, înfloriau sortii noștri de mâine, viitorul nostru...

— Ura... ura... ura...

Familia Regală, înconjurată de autorități, trece prin mulțimea entuziastă, în spre chioscul de primire. Aici a fost un moment sublim: D-l Ion Tomoșoiu, bătrân român de dincolo, mândru în portul lui mocănesc, prezintă Prințului Carol o frumoasă sabie.

— Principe, vă ofer această sabie din partea cetățenilor Hârșoveni, spre apărare și unire...

Simbolul era măreț!

Prințul iea sabia cu bucurie și într'o mișcare de sglobietate și bravură, o trage energic din teacă. Privirea i se oprește pe inscripțiunea din lungul tăiușului:

„1 Maiu 1904.—Cetățenii Hârșoveni, Prințului Carol, viitorul Impărat al Românilor”...

Ochii Suveranilor caută și ei la străluci-

rea slovelor. Prințul Ferdinand surâde în tresărire la tată fericit. Prințesa, ca smulsă din basmul visurilor Ei blonde, domină c'o scânteere înconjurul.

Sufletele tuturor erau înfiorate de înălțare...

Maestatea Sa Regele împreună cu AA. LL. Principii au mers la geamie, apoi de aici s'au îndreptat în spre școala primară. Pe tot drumul uralele umpleau coprinsul. Mulțimea era fericită de-a fi luat parte la o zi atât de mare. Școala e o clădire impunătoare, o adevărată surprindere pentru un trecător. Construcțiunea ei s'a terminat abea anul trecut. Localul e făcut în cele mai bune condițiuni, un frumos monument pentru prosperul orașel Hârșova.

Străluciți Oaspeți au fost plăcut impresionati de toată buna rânduială.

Elevii în baine de sărbătoare făceau o gingașă arătare. Corul școalei întonează „Imnul Regal“. Un copil de țaran a recitat cu multă însufletire o poezie. Siguranța accentelor și stăpânirea înfățișării, a plăcut atâta, în cât M. S. s'a adresat Prințului Carol cu voioșie.

-- Vezi, ce frumos recită!

Augustii vizitatori au iscălit la urmă într'un registru, ca să rămâe ca document istoric în muzeul școalei.

De aici sau reîntors la cheiu, străbătând stradele împedobite.

În acest timp M. S. Regina și A. S. R. Principesa Maria, — cari rămăsesse pe bordul Iachtului, — au primit un grup de cadâne, ale marilor proprietari musulmani din Hârșova și Medjidia. Costumele bogate, apucăturile sfioase și toată poezia acea închisă a sufletelor orientale, au interesat deosebit pe bunele noastre stăpâne.

La 11 ore „Orientul“ se desprinde de țărm și pleacă mai departe.

Mulțimea se clatină în înălțarea rândurilor îngrămădite. Privirile dornice caută cu drag pe drumul Dunărei, unde se perdea Iachtul în lunecarea undelor.

Timpul era frumos.

Regele bătrân și demn, se uita în urmă din mijlocul familiei. Trecuse mâna stângă la spate, iar dreapta s'o prinsese stăpânit cu degetul de încheetura tunicei. Era senin și mândru. S'ar fi părut că-Si citește trecutul, ca-ntr'o carte deschisă...

BIBLIOTECA
UNIVERSITARA
BUCUREȘTI

CĂLUGĂRUL GHERASIM

